

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

4 november 2002

BELEIDSBRIEF

Energie

Beleidsprioriteiten 2002-2003

ingediend door de heer Steve Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie

INHOUD

	Blz.
I. Inleiding	4
Deel 1 Overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan het regeerakkoord, de beleidsnota, resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn .	8
1 De strategische doelstellingen van het energiebeleid en de te bereiken effecten	8
2 Vrijmaking van de energiemarkten	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt – Het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000	9
2.2.1 Marktwerking	9
2.2.1.a Kalender van de marktopening	9
2.2.1.b De distributienetbeheerders voor elektriciteit	10
2.2.1.c De leveringsvergunningen voor elektriciteit	10
2.2.1.d Overdracht van klanten	11
2.2.2 Sociale openbaredienstverplichtingen	11
2.2.2.a De gratis levering van een hoeveelheid elektriciteit	11
2.2.2.b De procedure bij wanbetaling van de elektriciteitsfactuur, de plaatsing van budgetmeters en de minimale levering van elektriciteit	12
2.2.3 Openbaredienstverplichtingen inzake rationeel energiegebruik en milieuvriendelijke energieproductie	13
2.3 Vrijmaking van de Vlaamse aardgasmarkt – Het Aardgasdecreet van 6 juli 2001	13
2.3.1 Stand van zaken	13
2.3.2 Naar een versnelde marktopening	14
2.4 Operationalisering van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)	14
3 Invulling van het actieplan 'REG in de huishoudens'	17
3.1 Inleiding	17
3.2 De verbetering van de energieprestaties van woningen	17
3.2.1 Inleiding	17
3.2.2 De invoering van nieuwe energienormen voor nieuwbouwwoningen en verbouwingen	17
3.2.3 De optimalisatie van het toezicht op de energieprestaties van woningen	18
3.2.4 De invoering van een energiecertificaat	18
3.3 Invoeren van REG-openbaredienstverplichtingen voor de distributienetbeheerders en leveranciers van elektriciteit aan distributiekanten	18
3.3.1 Inleiding	18

3.3.2	De REG-actieplannen	19
3.3.3	De energiebron	19
4	Invulling van het actieplan 'REG in de tertiaire sector'	20
4.1	Inleiding	20
4.2	Nieuwe energienormen voor kantoren	20
4.3	Uitvoering van de cluster Energie van de Samenwerkingsovereenkomst Vlaams Gewest – gemeenten en provincies	20
5	Energiebeleidsovereenkomsten met de industrie	22
5.1	Inleiding	22
5.2	Het principe van de benchmarkingconvenant	22
5.3	De energie-intensieve bedrijven als doelgroep	22
5.4	Vrijstelling in ruil voor energie-efficiëntie	22
5.5	Het Verificatiebureau leidt alles in goede banen	23
5.6	Afstemming op de internationale ontwikkelingen	23
6	Verhoging van de milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening	24
6.1	Actieplan Hernieuwbare Energie	24
6.1.1	Inleiding	24
6.1.2	Het systeem van groenestroomcertificaten	24
6.1.3	Marktintroductieprojecten (fotovoltaïsche zonnepanelen)	26
6.1.4	Hernieuwbare energieprojecten op overheidsterreinen	26
6.1.5	Intensifiëring van de promotie- en informatieactiviteiten rond hernieuwbare energiebronnen	27
6.2	Actieplan Warmtekrachtkoppeling (WKK)	27
6.2.1	Inleiding	27
6.2.2	Uitwerken, invoeren en opvolgen van een systeem van WKK-certificaten	28
6.2.3	Intensifiëring van de promotie- en informatieactiviteiten rond kwalitatieve WKK	29
7	Sensibiliseringsacties, gedragswijzigingscampagnes en informatiedoorstroming	30
7.1	Inleiding	30
7.2	Evaluatie van de voorbije campagnes	30
7.3	Prioriteiten	31
8	Invoeren van een decretale basis voor de bevordering van investeringen in REG en de milieuvriendelijke energieproductie	33

Deel 2 Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven van het energiebeleid voor 2003 ...	34
BIJLAGE 1 : Het Regeerakkoord, resoluties en moties die door het Parlement aangenomen zijn	37
1 Het Regeerakkoord	37
2 Met redenen omklede motie van 23 februari 2000 betreffende de Beleidsnota Energie 2000-2004	38
3 Resolutie van 23 mei 2001 betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing	38
4 Met redenen omklede motie van 20 juni 2001 betreffende de realisatie van de Kyoto-doelstellingen in Vlaanderen	39
5 Resolutie van 20 maart 2002 betreffende het stimuleren van rationeel energie- gebruik bij gezinnen	39
6 Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2002-2005	39
BIJLAGE 2 : Uitvoering van de begroting 2002	41
BIJLAGE 3 : Beleidsinvulling van de begroting 2003	43
BIJLAGE 4 : Enkele kerngegevens van het energiebeleid	44
1 Verloop van het energiegebruik en de CO ₂ -uitstoot in Vlaanderen	44
2 Hernieuwbare energie	46
2.1 Windenergie	46
2.2 Biomassa	48
2.3 Kleine waterkracht	49
2.4 Fotovoltaïsche zonne-energie	50
2.5 Totale hoeveelheid groene stroom	51
3 Warmtekrachtkoppeling	51
3.1 Evolutie van het opgestelde WKK-vermogen	51
3.2 Verdeling WKK-vermogen per sector	52
3.3 WKK-doelstelling	52

Inleiding

Als Vlaams minister bevoegd voor Energie wens ik een duurzaam energiebeleid te voeren waarbij zowel het economische als sociale belang van energie verzoend wordt met de eindigheid van fossiele brandstoffen en de draagkracht van het milieu.

Deze missie werd in mijn beleidsnota Energie 2000-2004 vertaald in een aantal strategische doelstellingen waarbij de reductiedoelstelling voor broeikasgassen van het Kyoto Protocol niet zozeer als een economische rem doch eerder als een competitief voordeel op middellange termijn wordt beschouwd met voldoende kansen voor kwalitatieve groei en werkgelegenheid.

Binnen deze evenwichtsoefening focust het energiebeleid zich op het vrijmakingbeleid - specifiek op het vlak van energie - en op het stimuleren van een duurzame energiehuishouding, met name het rationeler omgaan met energie en het beter benutten van de beschikbare hernieuwbare energiebronnen.

Door de toenemende concurrentiedruk in de energiesector dreigt de aandacht voor het rationeel energiegebruik, de milieuvriendelijke energieproductie en de toegankelijkheid van energie voor alle maatschappelijke groepen te verminderen. Om het algemeen belang te dienen, wens ik de vrijmaking van de Vlaamse energiemarkt te begeleiden en te sturen. Daarvoor wordt een waaier van instrumenten gebruikt zoals sensibiliserings- en informatiecampagnes, financiële prikkels en regelgeving.

Een duurzaam energiebeleid komt vooral neer op een systematisch doelgroepenbeleid dat gericht is op gedragswijziging en responsabilisering. Mijn bedoeling is uiteindelijk om de energievraag te beperken via een beleid gericht op rationeel energiegebruik en om de resterende energievraag in de mate van het mogelijke in te vullen met een milieuvriendelijke energieproductie.

Uitvoering gevend aan de bepalingen van de reglement van het Vlaams Parlement (artikel 74) en aan de beslissing van de Vlaamse regering op 24 juli 2001, omvat de beleidsbrief volgende elementen:

- 1. Een overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan het regeerakkoord, beleidsnota's, resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn (zie Deel 1 'Overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan het regeerakkoord, de beleidsnota, resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn' op pag. 3);*
- 2. Een samenvatting van de beleidsopties en initiatieven voor het volgende begrotingsjaar (zie Deel 2 'Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven van het energiebeleid voor 2003' op pag. 29);*
- 3. Een overzicht van de uitvoering van de begroting tijdens het lopende begrotingsjaar (zie Bijlage 2: 'Uitvoering van de begroting 2002' op pag. 36);*
- 4. Een prognose over de beleidsinvulling tijdens het volgende begrotingsjaar (zie Bijlage 3: 'Beleidsinvulling van de begroting 2003' op pag. 38).*

Verder vindt u in deze beleidsbrief:

- 1. Bijlage 1: 'Het Regeerakkoord, Resoluties en Moties die door het Parlement aangenomen zijn' (en die betrekking hebben op het energiebeleid) op pag. 32;*
- 2. Bijlage 4: 'Enkele kerngegevens van het energiebeleid' op pag. 39.*

DEEL 1 OVERZICHT VAN DE WIJZE WAAROP DE REGERING GEVOLG HEEFT GEGEVEN AAN HET REGEERAKKOORD, DE BELEIDSNOTA, RESOLUTIES EN MOTIES DIE DOOR HET PARLEMENT AANGENOMEN ZIJN

1 DE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN VAN HET ENERGIEBELEID EN DE TE BEREIKEN EFFECTEN

Het Vlaamse energiebeleid wil enerzijds een optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen verzekeren, en anderzijds de uitstoot van CO₂ verminderen. De verbranding van fossiele brandstoffen veroorzaakte in 2000, via de uitstoot van CO₂, ongeveer 75% van alle broeikasgasemissies in het Vlaamse Gewest. De uitstoot van CO₂ in Vlaanderen is tussen 1990-2000 aanzienlijk gestegen (+13%).

De Vlaamse bevoegdheden binnen het beleidsdomein Energie bevinden zich hoofdzakelijk op het niveau van de eindgebruikers van energie. Daarbij streef ik naar een blijvende aanmoediging van het rationeel energiegebruik (REG) tijdens deze legislatuur met enerzijds een vermindering van het energieverbruik in de residentiële sector en anderzijds een toename van de energie-efficiëntie in de industrie en de dienstensector.

Parallel is het noodzakelijk om de milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening (energietransformatiesector) te vergroten door de uitwerking en uitvoering van actieplannen voor hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppelinginstallaties.

De kerndoelen van mijn beleid luiden als volgt:

Beleidsdoel	Enkele beoogde effecten
Optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen.	Daling van de energiefactuur van de huishoudens
	Daling van het aantal wanbetalers
	Verbetering van de concurrentiepositie van de KMO's
Stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) met het oog op een vermindering van het energieverbruik in de residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998.	Meer energiebewust handelen
	Vermindering van de brandstofleveringen
	Vermindering van de CO ₂ -emissies in de residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998
	Vermindering van de leveringen door de elektriciteitsdistributiesector
Stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) met het oog op een toename van de energie-efficiëntie in de industrie en de dienstensector	Daling van de CO ₂ -intensiteit van de industrie
	Daling van de CO ₂ -intensiteit van de tertiaire sector
Verhoging van de milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening.	Een aandeel van 5% groene stroom in de totale elektriciteitsleveringen in Vlaanderen tegen 2010.
	Een bijkomend WKK-vermogen van 600 MW tussen 1998 en 2005

2 VRIJMAKING VAN DE ENERGIEMARKTEN

2.1 Inleiding

Met de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt in het Vlaamse Gewest heb ik de bedoeling om iedereen, zowel bedrijven als gezinnen, mee te laten profiteren van de voordelen van een vrijgemaakte energiemarkt. Deze voordelen hebben vooral te maken met lagere prijzen en een betere dienstverlening.

Tegelijkertijd blijf ik erover waken dat de bevordering van het rationeel energiegebruik, de promotie van de hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve warmtekrachtkoppeling niet in het gedrang komen. Deze aspecten van het energiebeleid zouden immers door de lagere prijzen in de vrijgemaakte energiemarkt in verdrukking kunnen worden gebracht.

De vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt mag dus niet ten koste gaan van de ecologische en sociale doelstellingen. Daarom heb ik in de periode 2001-2002 een aantal openbaredienstverplichtingen laten opleggen aan de netbeheerders en aan de leveranciers.

2.2 Vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt - Het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000

2.2.1 Marktwerking

2.2.1.a Kalender van de marktopening

Vlaanderen hanteert een veel ambitieuzere kalender voor de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt dan wat Europa oplegt. Zo bereidt de Europese Commissie de verplichte vrijmaking van de elektriciteitsmarkt voor tegen 2005. Met haar beslissing van 13 juli 2001¹ heeft de Vlaamse regering reeds een volledige opening van de elektriciteitsmarkt vooropgesteld vanaf 1 juli 2003. Als minister bevoegd voor Energie wil ik de gezinnen en de bedrijven immers op korte termijn laten profiteren van de voordelen van de vrijgemaakte markt.

De kalender van marktopening werd vastgelegd via het Elektriciteitsdecreet² en haar uitvoeringsbesluiten:

- Vanaf 21 augustus 2001: eindafnemers met een verbruik van meer dan 20 GWh;
- Vanaf 1 januari 2002: de eindafnemers die meer dan 1 GWh per jaar verbruiken op basis van het verbruik op de locatie, met inbegrip van zelfopwekking;
- Vanaf 1 januari 2003: de eindafnemers met een aansluitvermogen op het distributienet en op de locatie van meer dan of gelijk aan 56 kVA;
- Vanaf 1 juli 2003: alle afnemers in Vlaanderen kunnen vrij hun elektriciteitsleverancier kiezen.

De openingsgraad van de elektriciteitsmarkt (in termen van de geleverde energie) zal als gevolg van de Vlaamse kalender toenemen van 42% in 2001, tot 59% op 1 januari 2002 en tot 68% op

¹ Besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 houdende nadere regeling van de voorwaarden om als afnemer in de zin van artikel 12 van het Elektriciteitsdecreet in aanmerking te komen (B.S. 17 augustus 2001).

² Het decreet van 17 juli 2000 houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (B.S. 22 september 2000).

1 januari 2003. Op 1 juli 2002 telde de Vlaamse elektriciteitsmarkt 2.595 in aanmerking komende afnemers (aansluitpunten). Vanaf 1 juli 2003 zal het Vlaamse Gewest over een volledig vrijgemaakte elektriciteitsmarkt beschikken.

2.2.1.b De distributienetbeheerders voor elektriciteit

De Vlaamse regering besliste reeds op 15 juni 2001³ dat de distributienetbeheerders in de toekomst zullen instaan voor de exploitatie, het onderhoud en de uitbreiding van het distributienet.

De netbeheerders moeten beheersmatig en juridisch onafhankelijk zijn van de producenten en de leveranciers. Alleen op die manier kan elke leverancier tegen gelijke voorwaarden gebruik maken van het distributienet om elektriciteit te leveren aan zijn klanten.

De aanduiding van, en het toezicht op de distributienetbeheerders door de VREG⁴ is dan ook essentieel voor een goede werking van een vrijgemaakte elektriciteitsmarkt.

Het uitvoeringsbesluit over de distributienetbeheerders zorgde ervoor dat de vroegere intercommunales en regies tijdelijk aangesteld werden als distributienetbeheerders tot begin september 2002. Inmiddels heeft de VREG een aantal netbeheerders definitief aangeduid voor een periode van 12 jaar. Andere netbeheerders werden tijdelijk aangeduid en hebben nu maximaal één jaar tijd om aan de gestelde voorwaarden te voldoen. Ten slotte werd in het tweede semester van 2002 een zeer belangrijke aanzet gegeven tot een versnelling van de structureringsdynamiek van de Vlaamse energiemarkt met de publicatie van het Technisch Reglement Distributie Elektriciteit van de VREG in het Belgisch Staatsblad op 31 juli 2002.

Tijdens 2003 zal ik de verdere structurering van de Vlaamse elektriciteitsmarkt van zeer nabij opvolgen, vooral uit bekommernis over een aantal onzekerheden zoals die zich het voorbije jaar voordeden. Zo werd de herstructurering op het Vlaamse bevoegdheidsniveau in 2002 onder meer belemmerd door vertraging bij de federale overheid op het vlak van de aanduiding van de transmissienetbeheerder, de goedkeuring van tarieven voor toegang tot het transmissienet en het distributienet én de toepassing van het technisch reglement voor het transmissienet.

2.2.1.c De leveringsvergunningen voor elektriciteit

De levering of de verkoop van elektriciteit in een vrijgemaakte markt is een concurrentiële activiteit waarbij de klanten kunnen kiezen tussen diverse leveranciers op basis van de prijs en de kwaliteit van de dienstverlening. Voor de elektriciteitsverkoop aan de in aanmerking komende afnemers is een leveringsvergunning vereist⁵. Deze leveringsvergunningen dienen te worden aangevraagd bij de VREG (die ze ook kan intrekken). Op deze manier kan de VREG controle uitoefenen op de levering van elektriciteit in het Vlaamse Gewest.

Het aantal in aanmerking komende afnemers die bediend worden via distributienetten waarop 3 of meer leveranciers actief zijn, was midden 2002 reeds opgelopen tot ruim 92%. Het aantal maatschappijen dat belangstelling toonde voor het aanvragen van een leveringsvergunning of bezig is dit te doen, is aanzienlijk. Tegen het einde van het jaar 2002 verwacht de VREG 16

³ Het besluit van de Vlaamse regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit (B.S. 5 september 2001).

⁴ Zie het hoofdstuk 'Operationalisering van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)' op pag. 9.

⁵ Het besluit van de Vlaamse regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de leveringsvergunningen voor elektriciteit (B.S. 5 september 2001).

leveringsvergunningen voor elektriciteit afgeleverd te hebben. Dit biedt perspectieven voor een sterke uitbreiding op korte termijn van de reële concurrentie op de Vlaamse elektriciteitsmarkt.

2.2.1.d Overdracht van klanten

Op het moment dat een gebonden afnemer een in aanmerking komende afnemer wordt, mag hij niet langer door zijn netbeheerder van elektriciteit worden voorzien. Hij moet vanaf dat moment elektriciteit afnemen van een houder van een leveringsvergunning. Om een goede overgang van het statuut van gebonden afnemer naar in aanmerking komende afnemer te verzekeren, worden een aantal regels opgelegd aan de netbeheerders. Zo dient de afnemer door de netbeheerder op de hoogte te worden gesteld van het feit dat hij vanaf een bepaalde datum vrij zijn leverancier kan kiezen. Wanneer de afnemer geen gebruik zou maken van deze mogelijkheid, dient de netbeheerder ervoor te zorgen dat de afnemer in kwestie van elektriciteit voorzien zal worden door een door de netbeheerder aangewezen leverancier. Deze regels werden vastgesteld in het besluit van 13 juli 2001 betreffende de elektriciteitsvoorziening aan bepaalde afnemers⁶. Op basis van deze regels zullen de netbeheerders de eindafnemers met een aansluitvermogen van meer dan of gelijk aan 56 kVA vóór 1 november 2002 op de hoogte brengen van de mogelijkheid om hun elektriciteitsleverancier vrij te kiezen vanaf 1 januari 2003. Eindafnemers met een lager aansluitvermogen (waaronder de gezinnen) zullen vóór 1 mei 2003 op de hoogte gebracht worden van de mogelijkheid om van leverancier te veranderen vanaf 1 juli 2003.

2.2.2 Sociale openbaardienstverplichtingen

2.2.2.a De gratis levering van een hoeveelheid elektriciteit

Vanaf januari 2002 heeft elke Vlaming jaarlijks recht op gratis 100 kWh elektriciteit⁷. Als gevolg van deze maatregel krijgt een gemiddeld Vlaams gezin jaarlijks gratis 500 kWh elektriciteit of een financieel voordeel van 74,37 euro.

In 1999 besliste ik reeds dat elk gezin in Vlaanderen jaarlijks recht moest hebben op gratis 100 kWh elektriciteit. Sinds de zomer van 2000 wordt deze gratis hoeveelheid elektriciteit afgetrokken van de elektriciteitsrekening die de gezinnen moeten betalen. De kostprijs van deze maatregel wordt gedragen door de elektriciteitsproducenten. Vanaf januari 2002 werd deze maatregel dus uitgebreid naar gratis 100 kWh per gezin, plus gratis 100 kWh per gezinslid. Op die manier zal een gemiddeld gezin met twee kinderen jaarlijks gratis 500 kWh (100 kWh + 4*100 kWh) krijgen. Ook de kostprijs van deze maatregel wordt gedragen door de elektriciteitssector.

Ik beschouw elektriciteit in onze huidige maatschappij als een elementaire nutsvoorziening. Door het toekennen van een gratis hoeveelheid elektriciteit wordt in alle omstandigheden een minimale elektriciteitslevering gewaarborgd, evenredig met de gezinsgrootte. De maatregel om aan een doorsnee gezin 500 kWh gratis te geven, zorgt voor een sociale correctie. Het voordeel van de gratis hoeveelheid elektriciteit is namelijk relatief groter voor gezinnen met een laag elektriciteitsverbruik - dit zijn meestal gezinnen met een laag inkomen - en voor gezinnen met veel kinderen of andere personen ten laste. Het toekennen van een gratis hoeveelheid elektriciteit is bovendien een ecologische maatregel. Het financiële voordeel van de gratis hoeveelheid

⁶ Het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 betreffende de elektriciteitsvoorziening aan bepaalde afnemers (B.S. 11 augustus 2001).

⁷ Het besluit van de Vlaamse regering van 1 februari 2002 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 19 oktober 2001 houdende het gratis vervoer en de gratis levering van een hoeveelheid elektriciteit als sociale openbaardienstverplichting (B.S. 14 maart 2002).

elektriciteit is namelijk relatief gezien veel groter voor kleine verbruikers die rationeel met elektriciteit omspringen.

Ik vind het jammer dat nog geen regeling werd uitgewerkt voor de toepassing en de financiering van sociale tarieven in een vrijgemaakte elektriciteitsmarkt. Om de solidariteit maximaal te laten spelen, moeten de sociale tarieven volgens mij gefinancierd worden op basis van een heffing op het transmissienet. De inkomsten van die heffing moeten vervolgens gebruikt worden voor de compensatie van de leveranciers die elektriciteit leveren aan huisgezinnen die in aanmerking komen voor het sociaal tarief. Gelet op de bevoegdheid van de federale overheid inzake energietarieven, is een degelijk onderbouwde federale regeling hieromtrent dringend noodzakelijk.

2.2.2.b De procedure bij wanbetaling van de elektriciteitsfactuur, de plaatsing van budgetmeters en de minimale levering van elektriciteit

Naast prijsverlagingen beoog ik met de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt een betere bescherming van alle sociaal zwakkeren. Op dat vlak heeft de Vlaamse regering zich intussen principieel akkoord verklaard met mijn voorstel om een aantal bijkomende sociale openbare dienstverplichtingen op te leggen aan de energiebedrijven.

Op dit moment voorziet een decreet van 1996 de plaatsing van een stroombegrenzer van zes ampère in geval van betalingsmoeilijkheden. Bij klaarblijkelijke onwil kan het energiebedrijf de elektriciteitsvoorziening volledig afsluiten. De bestaande regeling heeft diverse nadelen. Zes ampère is onvoldoende voor een doorsnee gezinsverbruik. Wassen met een wasmachine wordt bijvoorbeeld onmogelijk. Bovendien worden er in België jaarlijks nog steeds meer dan 20.000 gezinnen afgesloten van elektriciteitsvoorziening, terwijl leven zonder elektriciteit mensonwaardig is.

Daarom heb ik dus een nieuwe regeling laten uitwerken die voorziet in de plaatsing van een budgetmeter inclusief stroombegrenzer in geval van betalingsmoeilijkheden. Een budgetmeter geeft recht op een bepaalde hoeveelheid elektriciteit afhankelijk van het geld dat erin gestopt wordt. Als het geld opgebruikt is, blijft een elektriciteitslevering van zes ampère beschikbaar. Een dergelijke meter geeft de verbruiker de mogelijkheid om zijn budget goed te beheren en om zijn elektriciteit rationeel te gebruiken. Indien er in de toekomst sprake is van onwil, zal alleen de stroombegrenzer van zes ampère verwijderd worden, zodat de klant nog steeds elektriciteit kan verbruiken als hij er effectief voor betaalt. Alleen in het uitzonderlijke geval dat een klant kan, maar niet wil betalen én dat het energiebedrijf geen toegang krijgt tot de woning, kan de klant volledig afgesloten worden. Armen die geen geld hebben om hun rekening te betalen, zullen niet meer afgesloten worden.

Het voormelde uitvoeringsbesluit voorziet naast de budgetmeters ook nog een aantal andere sociale openbare dienstverplichtingen voor netbeheerders en leveranciers. Zo moeten de leveranciers ervoor zorgen dat gezinnen slechts één, duidelijk leesbare factuur ontvangen, waarin naast het tarief voor de levering van elektriciteit ook het tarief voor het vervoer van elektriciteit wordt verrekend. Beschermden klanten kunnen hun factuur gratis naar een derde partij laten sturen. De leveranciers zullen maatregelen treffen om alle huishoudelijke afnemers te helpen bij het lezen van hun factuur, het vragen van inlichtingen en het indienen van klachten. Tenslotte zal elke leverancier aan gezinnen diverse betalingsmogelijkheden moeten aanbieden zoals betaling per maand en betaling via domiciliëring.

2.2.3 Openbaredienstverplichtingen inzake rationeel energiegebruik en milieuvriendelijke energieproductie

Om het algemeen belang te dienen, wens ik de vrijmaking van de Vlaamse energiemarkt te begeleiden en te sturen, zowel vanuit sociale bewogenheid, als vanuit een ecologische bekommernis. Hierbij wens ik er vooral over te waken dat de aandacht voor het rationeel energiegebruik en de milieuvriendelijke energieproductie niet verminderd wordt door een toenemende concurrentiedruk in de energiesector. In het kader van de uitvoering van het Elektriciteitsdecreet werden daarom een aantal specifieke maatregelen genomen die verder in de beleidsbrief besproken worden:

- De openbaredienstverplichtingen inzake rationeel energiegebruik: zie het hoofdstuk 'Invoeren van REG-openbaredienstverplichtingen voor de distributienetbeheerders en leveranciers van elektriciteit aan distributieklienten' op pag. 13.
- Het systeem van de groenestroomcertificaten: zie het hoofdstuk 'Het systeem van groenestroomcertificaten' op pag. 19.
- De openbaredienstverplichtingen ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties: zie het hoofdstuk 'Uitwerken, invoeren en opvolgen van een systeem van WKK-certificaten' op pag. 23.

2.3 Vrijmaking van de Vlaamse aardgasmarkt - Het Aardgasdecreet van 6 juli 2001

2.3.1 Stand van zaken

In 2002 werden reeds twee uitvoeringsbesluiten bij het Aardgasdecreet⁸ definitief goedgekeurd.

Het besluit betreffende de inwerkingtreding van de bepalingen van het Aardgasdecreet⁹ regelt de inwerkingtreding van het Aardgasdecreet in diverse stadia. Een graduele inwerkingtreding van het decreet is noodzakelijk omdat bepaalde artikelen van het decreet pas in werking kunnen treden vanaf het moment dat de uitvoeringsbesluiten in werking treden of nadat een eerste netbeheerder is aangeduid.

Het besluit houdende de organisatie van de aardgasmarkt werd eveneens definitief goedgekeurd¹⁰. Dit besluit legt de regelgeving vast in verband met volgende aspecten van de organisatie van de aardgasmarkt:

- voorwaarden waaraan de kandidaat-netbeheerders voor aardgasdistributieleidingen moeten voldoen, zowel voor als na hun aanduiding;
- procedure voor de aanduiding van de netbeheerders en het herroepen van de aanduiding;
- voorwaarden waaraan de houders van een leveringsvergunning moeten voldoen;
- procedure voor het overdragen van de klanten van een netbeheerder naar een houder van een leveringsvergunning;

⁸ Het decreet van 6 juli 2001 houdende de organisatie van de gasmarkt (B.S. 3 oktober 2001).

⁹ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de inwerkingtreding van de bepalingen van het Aardgasdecreet – definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering op 11 oktober 2002.

¹⁰ Besluit van de Vlaamse regering houdende de organisatie van de aardgasmarkt - definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering op 11 oktober 2002.

- kalender voor het in aanmerking komen van afnemers om hun leverancier vrij te kiezen.

2.3.2 Naar een versnelde marktopening

De Vlaamse regering wil met het bovengenoemde besluit inzake de aardgasmarktorganisatie ingaan op mijn voorstel en het advies van de VREG, om de volledige opening van de elektriciteits- én aardgasmarkt op 1 juli 2003 gelijktijdig door te voeren. Aanvankelijk was de volledige opening van de aardgasmarkt pas voorzien voor 1 januari 2004.

De kalender voor de vrijmaking van de aardgasmarkt ziet er dan uit als volgt:

- de afnemers die meer dan 1 miljoen m³ aardgas gebruiken komen vrij op 1 januari 2003;
- de volledige vrijmaking van de Vlaamse aardgasmarkt wordt gelijkgeschakeld met de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt en gaat dus in op 1 juli 2003.

Er zijn diverse voordelen verbonden aan de gelijktijdige opening van de elektriciteits- en aardgasmarkt. Bij een gelijktijdige opening van beide markten, kunnen de netbeheerders op hetzelfde tijdstip de meteropname voor elektriciteit en aardgas uitvoeren en hun klanten overdragen naar een leverancier van hun keuze. De leveranciers kunnen interessante combinaties van elektriciteits- en aardgasleveringen aan hun klanten aanbieden en hun communicatie- en marketingkosten beperken. Voor de eindgebruikers wordt alles eenvoudiger. Zij zullen op hetzelfde moment hun elektriciteits- en aardgasleverancier vrij kunnen kiezen.

Met de vrijmaking van de aardgasmarkt sluit Vlaanderen zich aan bij een Europese tendens tot versnelling van de openstelling van de energiemarkten. Zo bereidt de Europese Commissie de verplichte vrijmaking van de aardgasmarkt voor tegen 2005. Ik wil de gezinnen en de bedrijven op een nog kortere termijn laten profiteren van de voordelen van de vrijgemaakte markt: lagere prijzen en een betere dienstverlening met als gevolg een verhoging van de koopkracht van de gezinnen en een verbetering van de concurrentiepositie van de bedrijven.

Zolang het uitvoeringsbesluit voorligt bij de Raad van State, kan de opening van de Vlaamse aardgasmarkt nog niet definitief door de Vlaamse regering vastgesteld worden. Niettemin kunnen er bij de VREG alvast voorlopige dossiers voor het aanvragen van een vergunning voor de levering van gas via het distributienet in Vlaanderen ingediend worden.

Tevens zal de VREG, tegen 1 oktober 2002, een eerste versie van het Technisch Reglement Distributie Aardgas uitgewerkt hebben.

2.4 Operationalisering van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)

Om toe te zien op de correcte werking van de elektriciteits- en gasmarkt werd de Vlaamse reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) opgericht.

De VREG is officieel van start gegaan op 1 december 2001 met aanduiding van de voorzitter door de Vlaamse regering¹¹. In de loop van 2002 werd de operationele werking van de VREG uitgebouwd. Wat de aanwerving van personeel betreft, verwacht de VREG tegen eind 2002 naar

¹¹ Op basis van het besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 houdende de vaststelling van de nadere regels voor de aanwerving van de leden van het dagelijks bestuur van de reguleringsinstantie, de onverenigbaarheden voor de leden van het dagelijks bestuur en de zetel van de reguleringsinstantie (B.S. 24 mei 2001).

een personeelsbezetting van 17 personen te evolueren. Het is evident dat 2003, hét jaar van de opening van de energiemarkten, ook voor de VREG een scharnierjaar zal worden.

De realisaties en projecten van de VREG zijn:

Administratieve acties

- *Leveringsvergunningen*

Op 1 september 2002 waren reeds 13 leveringsvergunningen verleend. Bedoeling is om zoveel mogelijk concurrentie te creëren door zoveel mogelijk ernstige kandidaat-leveranciers toe te laten. Dit wordt getoetst aan de hand van de criteria voorzien in het betreffende uitvoeringsbesluit.

- *Aanwijzing distributienetbeheerders*

In september 2002 kon het gros van de kandidaat-distributeurs aangewezen worden, zij het dat in enkele gevallen deze aanwijzing nog verbonden werd aan de realisatie van bepaalde voorwaarden.

Marktbevorderende acties

- *Informereren via rapporten*

De VREG zal op regelmatige basis rapporten afleveren met statistisch materiaal over de vrijgemaakte markten voor elektriciteit en gas in Vlaanderen. Dit gebeurt op basis van een periodieke bevraging van de marktpartijen.

- *Het bedrijvenforum*

Op 1 september 2002 werd een “bedrijvenforum” op de website geopend, waar bedrijven op eigen initiatief hun gegevens kunnen achterlaten en zo aanbiedingen van leveranciers kunnen aantrekken.

- *Anticiperen op de vrijmaking van de aardgasmarkt*

Voor het verschijnen van het uitvoeringsbesluit ter zake, kunnen voorlopige dossiers voor het aanvragen van een leveringsvergunning voor aardgas worden ingediend.

- *Creëren van juridische zekerheid*

Het is cruciaal de marktpartijen, waaronder ook de in aanmerking komende afnemers, zoveel mogelijk juridische zekerheid te bieden bij het uitbouwen van een nieuwe markt. In de loop van 2002 werden verschillende beslissingen genomen om de toepasbaarheid van decreten en uitvoeringsbesluiten te verhogen, hetzij om duidelijkheid te bieden over bepaalde aspecten van markt vorming, zoals het gebruik van gegevens afkomstig van de distributienetbeheerders door leveranciers, of de impact van de vrijmaking op lopende leveringscontracten.

Technische aspecten

Naast de technisch reglementen voor de distributie van elektriciteit en gas, die cruciaal zijn in de totstandkoming van een stabiele energiemarkt, werd het systeem van de groenestroomcertificaten verder uitgebouwd door de opzet van een beheerssysteem voor het uitreiken en het opvolgen van het verhandelen van deze certificaten.

Communicatie

- *Website*

De website van de VREG is een bijzonder belangrijk communicatiemiddel dat algemeen gewaardeerd wordt.

- *Contacten met marktpartijen en (vertegenwoordigers van) klanten*

De organisaties die de klanten op de vrije elektriciteits- en aardgasmarkt vertegenwoordigen, zoals beroepsfederaties, organisaties van lokale overheden en consumentenorganisaties worden rechtstreeks benaderd. Door middel van initiatieven als het bedrijvenforum wordt duidelijk ge-

maakt dat de objectieve belangen van enerzijds de overheid en anderzijds deze organisaties, namelijk een zo goed mogelijk werkende Vlaamse energiemarkt, gelijk lopen.

- *Communicatiecampagne*

Het uitwerken van een communicatiecampagne werd aanbesteed aan een professioneel communicatiebureau. De campagne zal gericht zijn naar alle vrijkomende klanten. Ze heeft de bedoeling de in aanmerking komende klanten te informeren over de implicaties van de liberalisering van de elektriciteits- en de gasmarkt, ze te sensibiliseren voor de mogelijkheid een actieve keuze te maken voor een leverancier en ten slotte de rol toe te lichten van de VREG in deze liberalisering.

3 INVULLING VAN HET ACTIEPLAN 'REG IN DE HUISHOUDENS'

3.1 Inleiding

Het betreft hier het uitwerken en implementeren van een actieplan 'REG in de huishoudens', specifiek vanuit de energiebevoegdheid, zoals opgenomen in het Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002.

De beoogde doelgroepen/sectoren zijn de huishoudens, de elektriciteits- en aardgasdistributiesector, de bouwpromotoren, de architecten en de aannemers.

3.2 De verbetering van de energieprestaties van woningen

3.2.1 Inleiding

Op 26 juni 2002 werd er door volksvertegenwoordigers van de meerderheidsfracties (Robert Voorhamme, Eloi Glorieux, Jacques Laverge en Jos Bex) een voorstel van decreet, houdende maatregelen tot naleving van de eisen op het vlak van de energieprestaties en het binnenklimaat voor gebouwen en tot invoering van een energieprestatiecertificaat ("Energieprestatiedecreet"), formeel ingediend.¹²

Dit Energieprestatiedecreet en de energieprestatie-eisen die nog in het decreet moeten worden opgenomen, zullen tegemoetkomen aan de knelpunten die op de Vlaamse bouwmarkt heersen inzake de energieprestaties van gebouwen.

Ondanks de isolatiereglementering, die in Vlaanderen sinds 1992 van kracht is, is het niet zo goed gesteld met het energieverbruik van de Vlaamse woningen en gebouwen. In Vlaanderen wordt aanzienlijk meer energie verbruikt voor de verwarming van woningen en gebouwen dan in Nederland of Duitsland, landen met een vergelijkbaar klimaat. De huidige isolatienorm houdt bovendien enkel rekening met geleidingsverliezen langs de gebouwenschil, welke slechts één derde van het totale energieverbruik bepalen.

3.2.2 De invoering van nieuwe energienormen voor nieuwbouwwoningen en verbouwingen

Het voorstel van decreet schrijft voor elke nieuw te bouwen woning een maximaal primair energieverbruik per m² en per jaar voor (een zogenaamde energieprestatie-eis). Hierbij wordt niet alleen de nu al geldende isolatienorm verscherpt maar wordt ook rekening gehouden met respectievelijk het energieverbruik voor verwarming en warm tapwater, met het zomercomfort en met de ventilatie. De bouwheer kan vrij bepalen met welk pakket maatregelen hij aan de energieprestatie-eis voor zijn woning wil voldoen. Bij de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning moet wel duidelijk gemaakt worden welk pakket hij voorziet om aan de eisen te vol-

¹² Dit voorstel van decreet heeft betrekking op woningen én bepaalde andere gebouwen. Voor de acties inzake kantoor- en andere gebouwen, zie ook het betreffende hoofdstuk 'Nieuwe energienormen voor kantoren' op pag. 15.

doen. Wanneer het gebouw er staat, moet hij in een verslag aangeven welke maatregelen zijn uitgevoerd.

Ook voor verbouwingen worden energie-efficiëntievoorwaarden opgelegd.

Het Energieprestatiedecreet past in een aantal krachtlijnen van een Europese richtlijn die binnenkort wordt goedgekeurd.

3.2.3 De optimalisatie van het toezicht op de energieprestaties van woningen

Gezien het gebrek aan controle- en sanctioneringsmogelijkheden is de huidige isolatiereglementering nauwelijks afdwingbaar en wordt ze bijgevolg in de praktijk onvoldoende nagevolgd. De indieners van het Energieprestatiedecreet opteren daarom ook voor een beter uitgewerkt toezicht.

Zodra een gebouw in gebruik wordt genomen, moet een verslaggever ten behoeve van de controlerende dienst een aangifte opmaken waarin de uitgevoerde maatregelen worden opgesomd. De verslaggever (ingenieur of architect) wordt verantwoordelijk voor een correcte rapportering. Overtredingen zullen met een administratieve geldboete worden bestraft.

3.2.4 De invoering van een energiecertificaat

In het Energieprestatiedecreet wordt tevens het wettelijke kader voorzien voor het invoeren van een energiecertificaat. Het systeem van energiecertificaten beoogt de bestaande woningen.

Eigenaars die een bestaande woning of appartement willen verkopen of verhuren, zullen vanaf eind 2005 over een energiecertificaat moeten beschikken dat een inzicht geeft in de energieprestatie van de woning. Het energiecertificaat moet kopers en huurders - die vaak geen idee hebben van het energieverbruik van een woning - een duidelijker beeld geven over het energieverbruik, waardoor ze bewuster kunnen kopen of huren. Verhuurders - die normaal geen belang hebben bij investeringen in energiezuinige toepassingen - worden zo ook aangespoord om maatregelen te nemen. Eigenaars met ongunstige certificaten riskeren hun woning niet meer kwijt te geraken. De huur- of zelfs koopprijzen zullen daardoor eerlijker en transparanter worden. Het is in elk geval een sociale maatregel omdat ook huurders van een lagere energiefactuur zullen kunnen profiteren.

3.3 Invoeren van REG-openbaredienstverplichtingen voor de distributienetbeheerders en leveranciers van elektriciteit aan distributieklienten

3.3.1 Inleiding

Verscheidene jaren werden diverse energiebesparende technieken in overleg met de Vlaamse overheid financieel gesteund door de intercommunales die, via een aanbeveling van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas, één centiem per verkochte kWh dienden te besteden

aan REG-acties. Met ingang van 2003 valt dit zogenaamde REG-fonds weg door de vrijmaking van de energiemarkten.

Opdat de energiemaatschappijen toch REG-acties zouden blijven voeren in een vrijgemaakte markt, heb ik op 29 maart 2002 een uitvoeringsbesluit van het Elektriciteitsdecreet door de Vlaamse regering laten goedkeuren waarin REG-openbaredienstverplichtingen worden opgelegd aan de distributienetbeheerders en leveranciers van elektriciteit aan distributiekanten¹³. Hiermee geef ik uitvoering aan één van de belangrijkste doelstellingen van mijn beleidsnota Energie 2000-2004, namelijk een ecologische bijsturing van de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt op het vlak van REG.

3.3.2 De REG-actieplannen

Met het voormelde uitvoeringsbesluit worden de distributienetbeheerders verplicht om jaarlijks bij hun eindafnemers een primaire energiebesparing te realiseren ten belope van 1% van de geleverde kWh. Elke distributienetbeheerder dient daarvoor jaarlijks een plan in met REG-acties voor het volgende jaar. De acties ter financiële ondersteuning van REG-technologieën bij de klanten, dienen vergezeld te gaan van sensibiliserende en informerende acties. De netbeheerder dient ook jaarlijks een evaluatierapport op te stellen over de uitvoering van de acties tijdens het voorgaande jaar.

De netbeheerders hebben een ontwerp van REG-actieplan 2003 ingediend bij de administratie die instaat voor de beoordeling ervan.

3.3.3 De energiebon

In een resolutie van 20 maart 2002 betreffende het stimuleren van rationeel energiegebruik bij gezinnen, vraagt het Vlaams Parlement tevens om er in het kader van de REG-openbaredienstverplichtingen voor te zorgen dat een programma wordt opgezet waarbij aan elke Vlaming een energiebon wordt gegeven ter waarde van 15 euro.

De uitvoering van deze resolutie wordt geïntegreerd in de REG-actieplannen met als belangrijkste aspecten:

- De netbeheerder zal aan ieder gezinshoofd een energiebon bezorgen die ingeruild kan worden voor ofwel een spaarlamp, ofwel een spaardouchekop ofwel een energiemeter. Bij de inruiling moet afhankelijk van de keuze een kleine bijdrage worden betaald: voor een spaarlamp en een spaardouchekop bedraagt de bijdrage 1 euro en voor de energiemeter 10 euro. Dit kleine remgeld is bedoeld als motivatie om de energiebesparende toestellen ook nuttig te gebruiken.
- Ieder bijkomend gezinslid krijgt eveneens een energiebon. De gezinsledenbon kan, in tegenstelling tot de gezinshoofdenbon, enkel ingeruild worden voor een spaarlamp mits een bijdrage van 1 euro.

¹³ Het besluit van de Vlaamse regering van 29 maart 2002 inzake de openbaredienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik (B.S. 4 mei 2002).

4 INVULLING VAN HET ACTIEPLAN 'REG IN DE TERTIAIRE SECTOR'

4.1 Inleiding

Het betreft hier het uitwerken en implementeren van een actieplan 'REG in de tertiaire sector', specifiek vanuit de energiebevoegdheid, zoals opgenomen in het Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002.

De beoogde doelgroepen/sectoren zijn de handel, de kantoren, de overheidsgebouwen, de verzorgingsinstellingen, de scholen,...

4.2 Nieuwe energienormen voor kantoren

De nieuwe regelgeving die leidt tot de invoering van energieprestatie-eisen voor gebouwen, zoals besproken in het hoofdstuk 'De invoering van nieuwe energienormen voor nieuwbouwwoningen' op pag. 12, geldt niet alleen voor woningen, maar ook voor andere gebouwen zoals bijvoorbeeld kantoren en scholen.

Momenteel worden geen enkele eis gesteld aan de energieprestaties van kantoren en scholen. Nochtans neemt de tertiaire sector (utiliteitsgebouwen) samen met de residentiële sector ongeveer 35% van het finaal energiegebruik voor zijn rekening.

Alle kantoren, scholen,... waarvoor een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning wordt ingediend, moeten voldoen aan de minimumeis inzake energieprestaties. Hierbij worden eisen gesteld aan de isolatie van het gebouw, aan de ventilatie en aan het primair energieverbruik door de installaties voor verwarming, koeling, ventilatie en verlichting. Deze eisen zullen in een tweede fase verstrengd worden.

4.3 Uitvoering van de cluster Energie van de Samenwerkingsovereenkomst Vlaams Gewest - gemeenten en provincies

In de Samenwerkingsovereenkomst 2002-2007 kunnen de gemeenten en de provincies vrij kiezen om de bepalingen van de cluster energie uit te voeren en dit voor verschillende ambitieniveaus.

De implementatie van de cluster energie wordt inhoudelijk gestuurd vanuit het beleidsdomein Energie.

Eén van de hoofddoelstellingen van de cluster energie is het benadrukken van de voorbeeldfunctie van het lokale bestuursniveau. De gemeente, stad of provincie verbindt zich ertoe om in het milieujaarprogramma een luik "duurzame energie in de gemeente/stad/provincie" uit te voeren. De belangrijkste elementen van dit luik zijn de opstart van een energieboekhouding en van een energiezorgsysteem voor de stedelijke, gemeentelijke of provinciale gebouwen, infrastructuren en domeinen. De energieboekhouding omvat alle gebouwen, infrastructuren en domeinen met

een jaarlijks elektriciteitsverbruik van meer dan 17.000 kWh of een jaarlijks warmteverbruik van 50.000 kWh. Voor gemeenten die niveau 1 ondertekenen, geldt een minimum van 1 entiteit (meestal een gebouw) per aangesneden schijf van 8.000 inwoners. Gemeenten met minder dan 8.000 inwoners moeten minstens het meest energie-intensieve gebouw monitoren. Voor niveau 2 gelden dezelfde principes, maar per aangesneden schijf van 6.000 inwoners en gemeenten met minder dan 6.000 inwoners moeten minstens de twee meest energie-intensieve gebouwen monitoren. Voor de provincies die niveau 1 ondertekenen, geldt dat zij minstens 10 entiteiten moeten monitoren, diegenen die niveau 2 ondertekenen minstens 15 entiteiten. Een jaar na de ondertekening van de convenant moet het boekhoudsysteem voor 50% operationeel zijn en twee jaar na de ondertekening voor 100%. Voor alle gebouwen die door een energieboekhouding worden opgevolgd, moet een energiezorgsysteem worden opgestart. Tevens moet de gemeente, stad of provincie sensibiliseringsacties voeren naar de verschillende doelgroepen en wordt in niveau twee de screening en aanpassing van lastenboeken en de aandacht voor hernieuwbare energie voorzien. In niveau 3 worden projectvoorstellen verwacht waarbij de provincies of de gemeenten zich engageren om het energiegebruik (of de CO₂-emissies) met 1% per jaar te verminderen tijdens de looptijd van de convenant om zodoende een klimaatvriendelijke provincie of stad te worden.

170 gemeenten van de 5 provincies hebben de cluster onderschreven. 133 gemeenten onderschreven niveau 1 en 57 gemeenten niveau 2. Geen enkele gemeente heeft de ambitie getoond om de geïntegreerde aanpak van niveau 3 na te streven.

Met uitzondering van de provincie Antwerpen (niveau 1), hebben de provincies niveau 2 als ambitieniveau vooropgesteld.

5 ENERGIEBELEIDSOVEREENKOMSTEN MET DE INDUSTRIE

5.1 Inleiding

Ter uitvoering van het Vlaams Klimaatbeleidsplan heeft de Vlaamse regering op 19 juli 2002 het instrument 'benchmarkingconvenant' principieel goedgekeurd als middel om de energie-efficiëntie van bedrijven te verbeteren. Bedrijven die zo'n convenant afsluiten, moeten zich 'benchmarken' of vergelijken met bedrijven die aan de wereldtop staan op het gebied van energie-efficiëntie.

Het voorbereidende werk dat geleid heeft tot deze beslissing, werd tijdens 2002 hoofdzakelijk gedaan vanuit de energiebevoegdheid. Dit initiatief lijkt echter de energiebevoegdheid te overstijgen, zodat er op een duurzame afstemming werd aangestuurd met andere betrokken bevoegdheidsdomeinen, waaronder vooral dit van economie.

5.2 Het principe van de benchmarkingconvenant

Een benchmarkingconvenant houdt in dat een bedrijf en de overheid afspreken welke doelstelling op het gebied van energie-efficiëntie gehaald moet worden. Dit betekent concreet dat de energie-intensieve bedrijven, met behulp van een benchmarkingconsultant, hun prestatie op het vlak van energie-efficiëntie individueel zullen toetsen aan die van het gemiddelde van de beste regio in de wereld of aan de beste 10% van de opgestelde installaties in de wereld.

Vervolgens wordt een energiebesparingsplan opgemaakt waarvan de uitvoering onder toezicht staat van een onafhankelijk bureau, het zogenaamde Verificatiebureau.

5.3 De energie-intensieve bedrijven als doelgroep

Het benchmarkingconvenant is toepasselijk voor grote energie-intensieve bedrijven. Dit zijn alle bedrijven waarvan het jaarlijks energieverbruik 0,5 petajoule of groter is (dit is equivalent aan 12.000 ton olie, in deze categorie vallen zo'n 105 bedrijven met samen 74 % van het industrieel energiegebruik).

Door het benchmarkingconvenant te ondertekenen, verbinden de bedrijven zich ertoe om ten laatste tegen 2012 tot de wereldtop te behoren inzake energie-efficiëntie. Reeds in 2005 moeten de meest dringende maatregelen genomen zijn. Als het onmogelijk is om een benchmark te bepalen, dan voorziet het benchmarkingconvenant als alternatief de concepten 'best practices' en Beste Beschikbare Technieken (BBT). Dit betekent dat in een bepaald bedrijf wordt onderzocht welke de beste technieken en praktijken zijn om de energie-efficiëntie te verbeteren. Daarbij wordt rekening gehouden met de economische haalbaarheid van deze technieken en praktijken.

5.4 Vrijstelling in ruil voor energie-efficiëntie

In ruil voor het bereiken van de wereldtop inzake energie-efficiëntie, verbindt de Vlaamse overheid er zich toe geen bijkomende verplichtingen in te voeren op het vlak van energieverbruik of

broeikasgasemissies, en verdedigt zij ook een vrijstelling van energietaks voor deze bedrijven bij de bevoegde federale en Europese overheid.

5.5 Het Verificatiebureau leidt alles in goede banen

Om de benchmarkingconvenanten in goede banen te leiden is een onafhankelijk en neutraal orgaan nodig, het Verificatiebureau. De taken zijn het controleren, adviseren en beoordelen van het onderzoek uitgevoerd door de benchmarkingconsultant naar de prestaties van de wereldtop, de afstand van het onderzochte bedrijf tot de wereldtop, het energiebesparingsplan en de monitoring. Het Verificatiebureau is aanwezig bij cruciale besprekingen met de onderneming(en) en de voorstelling van het eindverslag.

De Vlaamse regering heeft de nodige middelen vrijgemaakt om begin 2003 dit Verificatiebureau te kunnen opstarten.

Vanuit de energiebevoegdheid werd er 70.000 euro vrijgemaakt in de begroting 2003. Vlaams minister van Economie Jaak Gabriëls, maakt 550.000 euro vrij binnen het Hermes-fonds, het fonds voor flankerend economisch beleid.

5.6 Afstemming op de internationale ontwikkelingen

Op 29 oktober 2001 heeft de Europese Commissie het voorstel gelanceerd om een ééngemaakte markt voor Europese CO₂-emissierechten op te starten. Het systeem van verhandelbare emissierechten impliceert de allocatie aan de ondernemingen/sectoren van quota voor de uitstoot van broeikasgassen. Die quota kunnen dan achteraf worden verhandeld tussen de ondernemingen/sectoren. In een systeem van verhandelbare emissierechten wordt de eigenlijke reductie-inspanning dus vervangen door de verplichting voldoende emissierechten te bezitten. Er moet ingestaan worden voor de afstemming van de benchmarkingconvenanten met het systeem van verhandelbare emissierechten. De benchmarkingconvenanten kunnen in het systeem van verhandelbare emissierechten worden aangewend om de initiële allocatie van emissierechten te regelen.

Daarnaast zal ik met mijn collega bevoegd voor Economie nagaan, op welke manier uitvoering kan worden gegeven aan het instellen van auditconvenanten, eveneens opgenomen in het Vlaams Klimaatbeleidsplan, die toepasselijk zouden zijn voor energie-intensieve bedrijven met een energieverbruik beneden 0,5 PJ per jaar. Men verwacht daarvoor dat het aantal geïnteresseerde bedrijven ongeveer 400 bedraagt, die samen 20% van het industrieel energieverbruik vertegenwoordigen.

Ondernemingen die dergelijk convenant ondertekenen, zouden er zich toe verbinden een audit voor de bepaling van hun energiebesparingspotentieel te laten uitvoeren en al de energiebesparende maatregelen, met een terugverdientijd van vijf jaar en minder, effectief uit te voeren.

Bedrijven die het convenant ondertekenen, zouden daarbij eveneens kunnen rekenen op een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de eventuele CO₂- of energietaksen, indien de wettelijke context dit toelaat.

6 VERHOGING VAN DE MILIEUVRIENDELIJKE PRODUCTIE VAN ENERGIE IN DE GLOBALE ENERGIEVOORZIENING

6.1 Actieplan Hernieuwbare Energie

6.1.1 Inleiding

Het betreft hier het uitwerken en implementeren van een actieplan Hernieuwbare Energie met als beleidsdoelstelling een aandeel van 2% groene stroom in de totale elektriciteitsleveringen in Vlaanderen tegen 2004, met daarna een lineaire stijging tot 5% in 2010 én de maximale invulling van het haalbare potentieel aan hernieuwbare warmte. De projecten die kaderen in het actieplan Hernieuwbare Energie werden ook opgenomen in het Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002.

De reden voor bovengenoemde doelstellingen bestaan erin dat een milieuvriendelijkere en CO₂-armere opwekking van elektriciteit en warmte mogelijk is door de verbranding van fossiele brandstoffen te vervangen door het gebruik van hernieuwbare energiebronnen (wind, water, biomassa, zon).

De beoogde doelgroepen/sectoren zijn de transformatiesector, de distributienetbeheerders, de energieleveranciers, de energieproducenten (m.i.v. potentiële nieuwe producenten), de energiegebruikers, de aanbieders van hernieuwbare energietechnologieën, de architecten en de bouwpromotoren.

Voor het resultaat van de reeds gevoerde acties wordt verwezen naar Bijlage 4: 'Hernieuwbare energie' op pag. 41.

6.1.2 Het systeem van groenestroomcertificaten

In het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000 is een systeem van groenestroomcertificaten opgenomen.

Volgens het uitvoeringsbesluit inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen¹⁴ wordt voor elke 1.000 kWh die wordt opgewekt uit een hernieuwbare energiebron een certificaat toegekend aan de producent. Tegelijkertijd worden de leveranciers van elektriciteit aan eindafnemers verplicht om elk jaar een minimum aantal groenestroomcertificaten, dat overeenkomt met een bepaald aandeel van hun geleverde elektriciteit, voor te leggen aan de VREG. Indien een leverancier niet kan voldoen aan de jaarlijkse verplichting van een minimaal aandeel groene stroom, zal hij een boete moeten betalen in verhouding met het aantal groenestroomcertificaten dat hij te kort komt. Deze boete stijgt de komende jaren gradueel en kan maximaal 125 euro per ontbrekend certificaat bedragen. De boetes worden gestort in het Fonds Hernieuwbare Energiebronnen.

¹⁴ Het besluit van de Vlaamse regering van 28 september 2001 inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (B.S. 23 oktober 2001).

Het aandeel groene stroom in alle elektriciteitsleveringen loopt lineair op tot een doelstelling van 5% groenestroomleveringen wordt bereikt in 2010.

In overeenstemming met het regeerakkoord, mijn beleidsnota Energie 2000-2004 en het Vlaams Klimaatbeleidsplan, voorzag het Elektriciteitsdecreet op korte termijn, meer bepaald tegen 2004, een doelstelling van 3% groene stroom in de elektriciteitsdistributieleveringen. Die korte termijn-doelstelling blijkt momenteel in de praktijk niet invulbaar. Via het Programmadecreet 2003 wordt daarom een wijziging van het Elektriciteitsdecreet in verband met het groenestroomcertificatensysteem doorgevoerd. De doelstelling wordt gespreid, met behoud van de doelstelling voor het einde van de beschouwde periode. Zodoende wordt vermeden dat de eerstvolgende jaren hoge boetes moeten worden betaald voor een feitelijke toestand buiten de wil van de investeerder of leverancier om. Ik heb immers nooit de bedoeling gehad om enorme boetes te innen, maar wel om een incentive te creëren die de markt net voldoende onder druk zou zetten om te investeren in hernieuwbare energieprojecten. In feite komt het erop neer dat voor de eerste jaren een voorwaardelijke boetevrijstelling wordt verleend. Wanneer later mocht blijken dat de oorspronkelijke doelstelling niet wordt gehaald, zullen op dat ogenblik de boetes verschuldigd zijn. Door de progressiviteit van het boetebedrag zullen deze bovendien hoger uitvallen.

Voor 2004 wordt een streefcijfer vooropgesteld van 2% als realistisch haalbaar, zowel op de distributie- als transmissieleveringen. De absolute einddoelstelling van 5% in 2010 blijft behouden, en geldt nu zowel voor de leveringen via het distributienet als via het transmissienet. Dit komt dus neer op een uitbreiding van de oorspronkelijk vooropgestelde doelstelling die geen betrekking had op het transmissienet.

De huidige achterstand ten opzichte van de initiële korte termijnbeleidsdoelstelling van 3% in 2004 is te wijten aan het feit dat diverse betrokken partijen zich nog onvoldoende hebben kunnen voorbereiden op een snelle groei van het aantal nieuw te bouwen productie-installaties die gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen. Investeerders blijken in de startfase van het systeem vooral moeilijkheden te hebben met het vinden van mogelijke interessante vestigingsplaatsen. Consultatie- en onderzoeksprocedures zijn dikwijls heel tijdrovend. Het zou van onbehoorlijk bestuur getuigen om boetes op te leggen voor het niet halen van onhaalbare doelstellingen. De onhaalbaarheid wordt bovendien grotendeels veroorzaakt door het feit dat de nodige vergunningen niet tijdig kunnen worden afgeleverd. Daarnaast dien ik op te merken dat heel wat projecten inzake waterkracht, wind- en biomassaenergie stelselmatig op bezwaren stoten vanuit de instellingen en bewegingen die actief zijn binnen de milieu- en natuursector.

De VREG heeft als taak de Vlaamse groenestroomcertificaten uit te reiken. Sinds 1 januari 2002¹⁵ werden reeds 18 aanvragen ontvangen van uitbaters van productie-installaties om erkend te worden als groenestroomproducent. Het gaat daarbij om 41 installaties, met een totale geschatte jaarproductie van zo'n 164 GWh. Het gaat hierbij zowel over elektriciteit gebaseerd op wind-, waterkracht- en zonne-energie, als om installaties die werken met biomassa, stortgas en biogas (uit GFT en slib). De totale groenestroomproductie waarvoor groenestroomcertificaten kunnen worden toegekend, kan tegen eind 2002 oplopen tot 200 GWh. Dit zou quasi een verviervoudiging op 2 jaar tijd impliceren. De momenteel geplande wind- en biomassa-projecten zullen nog voor een hogere versnelling in de groene stroomproductie zorgen. De beleidsdoelstelling op middellange termijn inzake groene stroom blijft haalbaar. De lijst van de producenten

¹⁵ Stand 11 juni 2002.

die reeds groenestroomcertificaten uitgereikt kregen¹⁶, is terug te vinden op de VREG-website (www.vreg.be).

6.1.3 Marktintroductieprojecten (fotovoltaïsche zonnepanelen)

Een beperkt marktstimuleringsprogramma voor fotovoltaïsche zonnepanelen is in uitvoering sinds juli 1998¹⁷.

Om aan de toenemende vraag naar deze subsidie te voldoen, heb ik het budget hiervoor in 2002 verdubbeld tot 1 miljoen euro. Dit budget werd volledig benut.

Ook andere hernieuwbare energietechnologieën zijn nog onvoldoende doorgedrongen op de markt (bijv. warmtepomp, zonneboiler,...). De technologieën hebben nog hoge initiële investeringskosten en de gebruikers hebben nog onvoldoende vertrouwen in de technologie door gebrek aan voldoende praktijkvoorbeelden. Subsidiëring is noodzakelijk om de markt voor deze technologieën aan te zwengelen.

6.1.4 Hernieuwbare energieprojecten op overheidsterreinen

Wat betreft windenergie is de haalbaarheid onderzocht van projecten op parkeerterreinen langs autosnelwegen in Vlaams beheer. Een eerste selectie leverde 18 mogelijke locaties op. Begin 2002 werd de offerteaanvraag voor concessies voor de plaatsing van windturbines op deze locaties gepubliceerd. Negen projectontwikkelaars dienden een offerte in. De beoordeling door de ambtelijke beoordelingscommissie van de offertes werd tijdens de zomer afgerond. Verwacht wordt dat nog dit najaar de concessies voor de betreffende locaties kunnen worden toegewezen.

Een analoog project werd aan de hand van het recent afgewerkte Windplan Vlaanderen opgestart voor wat betreft de inplanting van windturbines langs waterwegen op terreinen beheerd door de Vlaamse overheid. Een eerste selectie leverde een vijf- à tiental mogelijke locaties op. In dit verband werd nog geen offerteaanvraag gelanceerd.

Wat fotovoltaïsche zonne-energie betreft heeft een werkgroep de mogelijkheid onderzocht om in Vlaanderen fotovoltaïsche zonnepanelen op geluidsschermen langs autowegen te plaatsen. In het tweede semester van 2002 wordt de laatste hand gelegd aan het bestek dat de offerteaanvraag voor concessies voor de plaatsing van fotovoltaïsche zonnepanelen op geluidsschermen moet mogelijk maken. Verwacht wordt dat de offerteaanvraag nog in 2002 zal worden gelanceerd. De geselecteerde locatie bevindt zich langs de E40 ter hoogte van Dilbeek, Vlaams-Brabant.

De aanbesteding voor de bouw en exploitatie van een windturbinepark op de Westelijke haven-dam van Zeebrugge werd afgerond in 2002. De concessie werd toegekend aan SPE NV. De procedure voor de opmaak van een MER is gestart in het midden van 2002.

Verder werd onder mijn impuls een inventaris gemaakt van de locaties in gewestbeheer die gelegen zijn aan bestaande sluizen op de bevaarbare waterwegen en geschikt zijn voor het plaatsen van waterkrachtinstallaties. Recent werd een toetsingskader opgemaakt dat de waterwegbeheerders in staat stelt om aan de concessionaris maatregelen op te leggen om de eventuele impact op visbestanden verder te minimaliseren. Gedurende het eerste semester van 2002 werden er reeds

¹⁶ Deze uitreiking heeft voorlopig nog een "virtueel" karakter aangezien er geen echte markt voor groenestroomcertificaten werd opgestart. De software die nodig is om deze markt te realiseren, werd intussen wel in de tweede semester van 2002 in gebruik genomen.

¹⁷ Zie ook de specifieke resultaten van dit subsidieprogramma in Bijlage 4: 'Hernieuwbare energie' op pag. 41.

twaalf locaties toegewezen, zie voor een stand van zaken het hoofdstuk in Bijlage 4: 'Kleine waterkracht' op pag. 44.

6.1.5 Intensifiëring van de promotie- en informatieactiviteiten rond hernieuwbare energiebronnen

Om hernieuwbare energietechnologieën bekend te maken bij het grote publiek en om potentiële gebruikers wegwijs te maken op de nog jonge markt, is een centrale informatiezender rond hernieuwbare energie onmisbaar. De taken van de zender zijn algemene voorlichting en sensibilisering (verspreiden brochures, aanwezigheid op beurzen,...) en individuele informatieverstrekking, eerstelijnsadvies en doorverwijzing. Het promotieorgaan pleegt ook overleg met de gebruikers, aanbieders, producenten en regelgevende instanties over de knelpunten en opportu-niteiten voor de ontwikkeling van de markt en koppelt deze informatie terug naar het beleid.

Momenteel vervult de vzw ODE Vlaanderen (3 voltijdse equivalenten) met steun van de Vlaamse overheid de rol van centrale informatiezender voor de toepassing van duurzame energiebronnen. De vzw krijgt een jaarlijkse subsidie van 174.000 euro.

In het kader van de reorganisatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zal een Vlaams Energieagentschap worden opgericht dat deze rol op zich zal nemen. Met het oog op het bereiken van voldoende kritische massa en om beter te kunnen sturen, zal het Energieagentschap de uitvoerende activiteiten m.b.t. hernieuwbare energie van de huidige administratie en andere organisaties, waaronder ODE Vlaanderen, clusteren en intensifiëren.

6.2 Actieplan Warmtekrachtkoppeling (WKK)

6.2.1 Inleiding

Het betreft hier het uitwerken en implementeren van een actieplan Warmtekrachtkoppeling met als doelstelling een bijdrage aan de realisatie van het economisch potentieel aan kwalitatieve WKK ten belope van 1.278 MW in 2005 en 1.832 MW in 2012. Dit is 295 respectievelijk 849 MW meer dan het vermogen dat eind 2001 stond opgesteld. Deze doelstelling werd opgenomen in het Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002.

De beoogde doelgroepen/sectoren zijn de transformatiesector, de distributienetbeheerders, de energieleveranciers, de energieproducenten, de aanbieders van WKK-systemen en ten slotte de energiegebruikers zoals de industrie, de tuinbouw en de tertiaire sector.

Voor het resultaat van de reeds gevoerde acties wordt verwezen naar Bijlage 4: 'Warmtekrachtkoppeling' op pag. 46.

6.2.2 Uitwerken, invoeren en opvolgen van een systeem van WKK-certificaten

Omwille van het groot CO₂-emissiereductiepotentieel van WKK-installaties, wordt er voor een WKK-certificatensysteem gekozen als instrument om de markt terug op gang te trekken.

Op 7 september 2001 werd er door de Vlaamse regering reeds een besluit genomen aan welke voorwaarden een kwalitatieve warmtekrachtinstallatie moet voldoen¹⁸. Daarna volgde op 19 april 2002 de tweede principiële goedkeuring van een besluit ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve WKK's¹⁹, doch dit stootte op fundamentele bezwaren van de Raad van State. In haar advies van 11 juli 2002 stelt de Raad van State dat er momenteel geen rechtsgrond bestaat voor de invoering van een WKK-certificatensysteem.

De invoering van een WKK-certificatensysteem is voor 2002-2003 een prioritair beleidspunt aangezien de onzekerheid over de prijzen van de inputbrandstoffen in een vrijgemaakte markt de planning van WKK op lange termijn fel bemoeilijkt. Anderzijds oefent de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt een neerwaartse druk uit op de elektriciteitsprijzen, waardoor de inkomsten dalen. Daardoor zijn nieuwe WKK-projecten momenteel niet meer financieel haalbaar, worden geplande initiatieven in vraag gesteld en moeten ook bestaande installaties worden stilgelegd.

Ook de Europese Commissie heeft de problemen ingezien en heeft recent een definitief voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ingediend inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt.

In het voorstel van de commissie van 22 juli 2002²⁰, wordt vastgesteld dat elke lidstaat zowat zijn eigen systemen en definities heeft van hoogrendabele warmtekrachtkoppeling. Zij stelt vast dat de verschillende definities van warmtekrachtkoppeling voor uiteenlopende doeleinden zijn ontwikkeld en vaak aan de nationale omstandigheden zijn aangepast. De commissie vindt het dan ook nodig om alleen een gemeenschappelijke basis te creëren voor statistische benaderingen, inschattingen van nationale potentiëlen en evaluatie van de georganiseerde steunregelingen opdat hoogrendabele WKK op lange termijn een belangrijk element zou vormen in de besluitvorming over investeringen in nieuwe productiecapaciteit. Op korte termijn wenst de commissie binnen de interne energiemarkt bestaande WKK te consolideren en waar haalbaar nieuwe hoogrendabele WKK te bevorderen. Teneinde gelijke concurrentievoorwaarden te creëren zijn volgens haar rechtszekerheid en in sommige gevallen financiële steun voor WKK noodzakelijk.

Vito en Institut Wallon berekenden in 1997 het “Energetisch potentieel voor warmtekrachtkoppeling in België” op 3191 MW. Laborelec en Electrabel maakten op basis van dit energetisch potentieel en een marktbevraging een raming van het economisch potentieel en het marktpotentieel. Zij komen tot de conclusie dat het totaal economisch potentieel 2/3 uitmaakt van het energetisch potentieel. Van dit economisch potentieel wordt een deel niet gerealiseerd omwille van andere barrières, zodat het uiteindelijke marktpotentieel ongeveer 1/2 van het energetisch potentieel uitmaakt (bron: Ampère-rapport). Uitgaande van de bevindingen van Vito en het Institut Wallon dat 75-80% van het potentieel zich in Vlaanderen bevindt, kan volgende samenvattende tabel van het economisch potentieel worden gegeven:

¹⁸ Het besluit van de Vlaamse regering van 7 september 2001 tot bepaling van de voorwaarden waaraan een kwalitatieve warmtekrachtinstallatie moet voldoen (B.S. 12 december 2001).

¹⁹ Ontwerp van besluit van de Vlaamse regering houdende de openbare dienstverplichting ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties, principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering op 19 april 2002.

²⁰ Document COM (2002) 415 definitief van 22 juli 2002.

MW Vlaanderen	Economisch potentieel
Industrie groot	1320
Industrie klein	120
Glastuinbouw	80
Tertiair	200
Residentieel	
Rechtstreekse aandrijving	100
Totaal	1820

6.2.3 Intensifiëring van de promotie- en informatieactiviteiten rond kwalitatieve WKK

Om de voordelen van WKK ruim bekend te maken en om potentiële gebruikers wegwijs te maken op de markt, is een centrale informatiezender rond WKK onmisbaar. De taken van de zender zijn algemene voorlichting en sensibilisering (verspreiden brochures, aanwezigheid op beurzen,...) en individuele informatieverstrekking, eerstelijnsadvies en doorverwijzing. Het promotieorgaan pleegt ook overleg met de gebruikers, aanbieders, producenten en regelgevende instanties over de knelpunten en opportuniteiten van de markt en koppelt deze informatie terug naar het beleid.

Momenteel vervult de vzw Cogen Vlaanderen (2,5 voltijdse equivalenten) met steun van de Vlaamse overheid rol van centrale informatiezender voor de toepassing van kwalitatieve WKK. De vzw krijgt een jaarlijkse subsidie van 148.000 euro.

In het kader van de reorganisatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zal een Vlaams Energieagentschap worden opgericht dat deze rol op zich zal nemen. Met het oog op het bereiken van voldoende kritische massa en om beter te kunnen sturen, zal het Energieagentschap de uitvoerende activiteiten m.b.t. warmtekrachtkoppeling van de huidige administratie en andere organisaties, waaronder Cogen Vlaanderen, clusteren en intensifiëren.

7 SENSIBILISERINGSACTIES, GEDRAGSWIJZIGINGS-CAMPAGNES EN INFORMATIEDOORSTROMING

7.1 Inleiding

De Vlaming heeft een vrij hoog energiebewustzijn. Volgens de laatste peiling naar het energiebewustzijn bij 1000 huishoudens, vindt 90% energiebesparing belangrijk tot zeer belangrijk²¹. Dit werd gedeeltelijk gerealiseerd door de reeds gevoerde communicatiecampagnes. Ook de kennis inzake energiebesparingstechnieken blijft stijgen. De belangrijkste stimulans inzake energiebesparing blijft van financiële aard.

Sensibilisering van het brede publiek – en van specifiekere doelgroepen – is een werk op lange termijn. 'Ingebakken' gewoontes zijn slechts gaandeweg te veranderen. De burger doorloopt immers een vrij lang proces: interesse, ratio, emotie en ten slotte gedragsverandering.

De eerste fase in dit proces, namelijk aanwakkeren van het energiebewustzijn, is met een modale mediacampagne vrij makkelijk te realiseren – ook op korte termijn. Maar dit effect verwatert ook weer snel als er geen consistent vervolg op komt. Zo worden de huidige campagnes opgemerkt, het bewustzijn wordt verhoogd, eenvoudige investeringen in energiebesparing kennen een stijgend succes. Ik ben er echter van overtuigd dat de communicatie-inspanningen gecontinueerd moeten worden wil men elke gedragsverandering ook daadwerkelijk verankerd zien.

7.2 Evaluatie van de voorbije campagnes

De MINA-raad gaf in september 2001 een positief advies inzake de tot dan gevoerde campagnes. De Raad was enthousiast omtrent de nieuwe brochures die door ANRE werden gepubliceerd om deze sensibilisering te verwezenlijken. Ook de “Maand van de Energiebesparing” en de voorlichtingscampagne “Energie – de rekening is voor U en het milieu” werden door de Raad positief onthaald. De Raad hoopt dat ik mijn intenties die verwoord werden in mijn beleidsnota Energie omtrent het aanmoedigen van energiebewust gedrag van middelen, blijf waarmaken en deze zelfs in de toekomst nog zou intensifiëren.

Wat de feitelijke realisaties en gedragsverandering betreft, valt op dat vooral de relatief eenvoudige en goedkope maatregelen (spaarlampen, spaardouchekoppen,...) doorgang vinden. Groot-schaligere en kapitaalintensievere investeringen, die het grootste energiebesparingspotentieel hebben, worden veel minder uitgevoerd.

Er zijn momenteel geen concrete gegevens beschikbaar over de energiebesparingseffecten van communicatieacties. We moeten ons dus richten op beschikbare cijfers in andere beleidsdomeinen om de impact in te schatten. De campagnes die de laatste 2 jaar werden gevoerd inzake waterbesparing met een budget van 1,5 à 2 miljoen euro, hebben een waterbesparing opgeleverd van ongeveer 7%. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat waterbesparing voorheen een veel minder actief communicatiethema was.

²¹ Enquête energiegebruik huishoudens in Vlaanderen in 2001, Iris Consulting, december 2001

Ten slotte dient ook verwezen te worden naar het recentste jaarverslag van de Vlaamse Infolijn²² waar de vragen naar de energiebesparingsmaatregelen van de overheid duidelijk een explosieve toename te zien geven. Over het hele jaar 2001 werden in totaal zowat 140.000 exemplaren van negen verschillende informatiefolders verspreid, van Warmte uit zonlicht tot Ideeën voor energiebewust en veilig rijden.

Daarnaast mag zeker vermeld worden dat de tv-spot, die onze tomeloze energieverkwisting vergeleek met onze tafelmanieren, sterk gewaardeerd werd, ook internationaal. Hij werd genomineerd voor de Eurobest shortlists en haalde de finale op het reclamefestival van New York. In België werd hij bekroond met de gouden CCB Award van de Creative Club of Belgium.

7.3 Prioriteiten

Een aantal opportuniteiten dienen zich aan waarop het REG-communicatiebeleid zich zal moeten focussen:

- de invoering van zeven aftrekposten in de personenbelasting voor REG-investeringen vanaf het inkomstenjaar 2003 (zonneboiler, fotovoltaïsche panelen, dakisolatie, dubbele beglazing, energieaudit, vervanging van verwarmingsketels, thermostatische kranen). Het is van het grootste belang om deze fiscale maatregelen optimaal aan te kondigen. Een communicatiecampagne is voorzien in het voorjaar van 2003
- de marktintroductieprogramma's die kunnen worden opgestart na de definitieve goedkeuring van het ontwerp van CO₂/REG-decreet;
- de nieuwe energieprestatieregelgeving voor nieuwe gebouwen dient optimaal begeleid te worden om vlotte introductie en naleving te bewerkstelligen;
- de mogelijkheid om tot een energie-efficiëntieconvenant toe te treden dient aan de ondernemingen te worden gecommuniceerd.

De centrale slogan van de campagne blijft: 'Energie sparen: de winst is voor u en het milieu'.

Verwacht wordt dat met het voortzetten van de communicatiecampagnes het bewustzijn op peil zal worden gehouden, dat de kennis over energiebesparing aanzienlijk zal toenemen en dat de (grote) investeringen in energiebesparing meer en meer zullen worden uitgevoerd.

De beoogde doelgroepen/sectoren zijn:

- *Huishoudens*: Voor deze prioritaire doelgroep worden de campagnes gericht op de aanmoediging van structurele investeringen in energiebesparing (isolatie in nieuwbouwwoningen, na-isolatie, verwarming, zonne-energie).
- *Industrie*: De communicatiecampagnes voor deze doelgroep zullen voor het eerst worden opgestart en zullen vooral de benchmarkingconvenanten in de diverse subsectoren begeleiden. De doelstellingen zijn het energiebewustzijn van managers en bedrijfsleiders aanzienlijk verhogen en uitgebreide REG-informatie verspreiden naar energie- en milieucoördinatoren.
- *Tertiaire sector*: De communicatie- en informatie-inspanningen zullen worden opgevoerd.
- *Overheden*: Er zal worden ingespeeld op de cluster energie van de gemeentelijke Samenwerkingsovereenkomst. Er zal ook voorlichtingsmateriaal over de energieprestatieregelgeving worden opgesteld voor de gemeentelijke ambtenaren.

²² Tweede Jaarverslag 2000-2001 van de Vlaamse Infolijn, juli 2002.

- *Architecten/aannemers/bouwpromotoren*: Aandacht zal worden besteed aan het communiceren van de doelstellingen en de opportuniteiten van de nieuwe energieprestatieregelgeving, onder andere door het organiseren van opleidings sessies.
- *Installateurs*: Er wordt voor het eerst gestart met communicatiecampagnes om deze doelgroep te overtuigen van nieuwe concepten en methoden om energie te besparen.
- *Leerlingen en leerkrachten*: Het aanbod van educatief basismateriaal zal worden uitgebreid.

8 INVOEREN VAN EEN DECRETALE BASIS VOOR DE BEVORDERING VAN INVESTERINGEN IN REG EN DE MILIEUVRIENDELIJKE ENERGIEPRODUCTIE

Een belangrijke doelstelling van het energiebeleid tijdens deze legislatuur, zoals opgenomen in het regeerakkoord en in mijn beleidsnota Energie, is het creëren van een decretale basis voor de subsidiëring van investeringen in REG en de milieuvriendelijke energieproductie.

Op 19 juli 2002 werd, op mijn voorstel, het eerste voorontwerp van CO₂/REG-decreet principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering. Het decreet zal een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van de uitstoot van het broeikasgas koolstofdioxide (CO₂) door het bevorderen van het rationeel energiegebruik (REG) en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

Voor ondernemingen die geen energiebeleidsovereenkomst²³ afsluiten zal met dit decreet nu de mogelijkheid voorzien worden om minimale energie-efficiëntieverplichtingen op te leggen.

Met dit decreet wordt er tevens een decretale basis gelegd voor het opleggen, indien nodig, van openbardienstverplichtingen voor de niet-netgebonden brandstofleveranciers.

Verder wordt in het voorontwerp van decreet een algemene basis gelegd voor subsidieprogramma's voor verschillende doelgroepen (huishoudens, ondernemingen, scholen ziekenhuizen, vzw's, gemeenten,...). Voor particulieren wordt er bijvoorbeeld gedacht aan financiële steun voor de na-isolatie van bestaande woningen en voor de vervanging van oude verwarmingsinstallaties door energiezuinige en milieuvriendelijke types.

Tenslotte wordt de juridische basis gelegd voor het gebruik van flexibele mechanismen, die voorzien zijn in het Protocol van Kyoto. Als de gewestelijke en federale maatregelen onvoldoende zijn om de reductiedoelstellingen te bereiken, laten deze mechanismen toe om energie-efficiënte projecten in het buitenland te realiseren en op die manier emissiekredieten te genereren. De Vlaamse regering zal bepalen onder welke voorwaarden en in welke mate deze projecten in rekening gebracht kunnen worden om te garanderen dat enkel ecologische, sociale en ethisch verantwoorde projecten in aanmerking komen.

²³ Zie het hoofdstuk 'Energiebeleidsovereenkomsten met de industrie' op pag. 17

DEEL 2 SAMENVATTING VAN DE BELEIDSOPTIES EN INITIATIEVEN VAN HET ENERGIEBELEID VOOR 2003

a. Versnelde vrijmaking van de energiemarkten

Op 1 juli 2003 wordt de volledige opening van de elektriciteits- en gasmarkt gelijktijdig én versneld doorgevoerd. Iedereen in Vlaanderen, ook de gezinnen, zullen vrij hun energieleverancier kunnen kiezen.

Zodoende wil ik de gezinnen en de bedrijven zo snel mogelijk laten profiteren van de voordelen van de vrijgemaakte markt: lagere prijzen en een betere dienstverlening met als gevolg een verhoging van de koopkracht van de gezinnen en een verbetering van de concurrentiepositie van de bedrijven.

b. Uitvoeren van de REG-actieplannen door de distributienetbeheerders van de elektriciteitssector

Elke distributienetbeheerder dient jaarlijks een plan met REG-acties voor het daaropvolgende jaar voor te leggen. Bedoeling is dat zij daarbij bij hun eindafnemers een primaire energiebesparing realiseren ten belope van 1% van de geleverde kWh.

c. Invoeren van een decretale basis voor de subsidiëring van investeringen in REG en milieuvriendelijke energieproductie

Ik ga ervan uit dat het CO₂/REG-decreet ten laatste midden 2003 kan worden bekrachtigd zodat er met prioriteit uitvoering kan gegeven worden aan één van de belangrijke doelstellingen van het energiebeleid tijdens deze legislatuur, namelijk het creëren van een decretale basis voor de subsidiëring van investeringen in REG en milieuvriendelijke energieproductie voor de verschillende doelgroepen zoals huishoudens, ondernemingen, scholen, ziekenhuizen, vzw's en gemeenten.

Daarnaast legt dit decreet de decretale basis voor het opleggen, indien nodig, van minimale energie-efficiëntieverplichtingen aan bedrijven en het invoeren van openbardienstverplichtingen voor de niet-netgebonden brandstofleveranciers.

Ten slotte wordt er met het decreet een juridische basis gelegd voor het gebruik van de flexibele mechanismen die voorzien zijn in het Protocol van Kyoto.

d. Uitvoeren van de maatregelen inzake de energieprestaties van gebouwen

Met het voorliggende voorstel van Energieprestatiedecreet (neergelegd op 26 juni 2002 door volksvertegenwoordigers van de meerderheidsfracties Robert Voorhamme, Eloi Glorieux, Jacques Laverge en Jos Bex), zullen er maatregelen ingevoerd worden inzake de naleving van de eisen op het vlak van de energieprestaties en het binnenklimaat voor woningen, kantoor- en andere gebouwen en tot invoering van een energieprestatiecertificaat.

Het voorstel van decreet schrijft voor elke nieuw gebouw een maximaal primair energieverbruik per m² en per jaar voor. Ook voor verbouwingen worden energie-efficiëntievoorwaarden opgelegd. In vergelijking met de huidige isolatiereglementering wordt het toezicht op de uitvoering van de maatregelen grondig vernieuwd.

Ten slotte creëert het voorstel van Energieprestatiedecreet het wettelijke kader voor het invoeren van een energiecertificaat voor bestaande woningen.

e. Afsluiten van benchmarkingconvenanten met industriële ondernemingen ter verbetering van de energie-efficiëntie

De Vlaamse regering heeft op 19 juli 2002 het beleidsinstrument 'benchmarkingconvenant' principieel goedgekeurd als middel om de energie-efficiëntie van bedrijven te verbeteren. Om de benchmarkingconvenanten in goede banen te leiden, is een onafhankelijk en neutraal orgaan nodig, het Verificatiebureau. De taken van het Verificatiebureau zijn het controleren, adviseren en beoordelen van het onderzoek uitgevoerd door de benchmarkingconsultant naar de prestaties van de wereldtop, de afstand van het onderzochte bedrijf tot de wereldtop, het energiebesparingsplan en de monitoring. Het Verificatiebureau is aanwezig bij cruciale besprekingen met de onderneming(en) en de voorstelling van het eindverslag.

Dit Verificatiebureau wordt gefinancierd vanuit respectievelijk het beleidsdomein Economie en het beleidsdomein Energie. Voor wat het beleidsdomein Energie betreft, wordt 70.000 euro vrijgemaakt in de begroting 2003.

f. Uitvoeren van de cluster Energie van de Samenwerkingsovereenkomst Vlaams Gewest - gemeenten en provincies

In de Samenwerkingsovereenkomst 2002-2007 kunnen de gemeenten en de provincies vrij kiezen om de bepalingen van de cluster energie uit te voeren en dit voor verschillende ambitieniveaus. Een trendbreuk is dat de implementatie, de inhoudelijke sturing en de beoordeling van de dossiers binnen de cluster energie, nu gebeurt vanuit het beleidsdomein Energie.

g. Uitwerken, invoeren en opvolgen van een systeem van WKK-certificaten

De onzekerheid over de prijzen van de inputbrandstoffen in een vrijgemaakte markt bemoeilijkt fel de lange termijnplanning m.b.t. de investeringen in warmtekrachtkoppeling. De bevordering van deze milieuvriendelijke energieproductie zal ondersteund worden door het invoeren van een systeem van WKK-certificaten.

h. Communicatieacties nog efficiënter maken door ze af te stemmen op de opportuniteiten die zich aanbieden

De directe acties, die in eerste instantie betrekking zullen hebben op de nieuwe energieprestatie-regelgeving voor gebouwen, de energie-efficiëntieconvenanten met de industrie, de subsidieprogramma's die kaderen in het CO₂/REG-decreet en de nieuwe aftrekposten voor REG-investeringen in de personenbelasting, zullen optimaal gecombineerd worden met een aantal

indirecte (communicatie- en sensibiliserings)acties die het energiebewustzijn en -handelen van de huishoudens, bedrijven, enz. dienen te verhogen.

i. Uitvoeren en actualiseren van het Vlaams Klimaatbeleidsplan

De broeikasgasemissies bestaan voor het grootste deel uit CO₂, hoofdzakelijk afkomstig van het verbruik van fossiele brandstoffen. Het uitvoeren en actualiseren van de projecten binnen de energiebevoegdheid die werden opgenomen in het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002, zal ook in 2003 worden voortgezet.

BIJLAGE 1: HET REGEERAKKOORD, RESOLUTIES EN MOTIES DIE DOOR HET PARLEMENT AANGENOMEN ZIJN

1 Het Regeerakkoord

Een daadkrachtige invulling van het energiebeleid vergt een aanpak die inspeelt op meerdere bevoegdheidsdomeinen en -niveaus. Het regeerakkoord houdt hier uitdrukkelijk rekening mee en schuift het energiebeleid expliciet naar voor.

Op het vlak van het energiebeleid voorziet het regeerakkoord een aantal institutionele hervormingen op het vlak van het energiebeleid:

- Eigen regulering van de nu reeds toegewezen energiedomeinen.
- De overheveling van het beslissingsrecht over de vaststelling van de tarieven en de technische aansluitingsvoorwaarden voor de beleidsdomeinen die tot de bevoegdheid van de deelgebieden behoren (distributie, rationeel energiegebruik, decentrale productie).
- De verdeling, op basis van hun bevoegdheden, tussen de gewesten en de federale overheid, van de opbrengst van een eventuele energieheffing binnen een Europese context.

Het regeerakkoord stelt uitdrukkelijk dat er een vrije energiemarkt moet worden gecreëerd die voldoet aan de afspraken gemaakt in Kyoto (meer bepaald de emissiereductiedoelstellingen op het vlak van de CO₂-uitstoot):

- De zorg voor het milieu moet niet als een economische rem maar als een kans op kwalitatieve groei, werkgelegenheid en concurrentievoordeel op middellange termijn worden beschouwd. Dat kan slechts op voorwaarde dat de regelgeving voldoende continuïteit en rechtszekerheid biedt en eenvoudig met snel toepasbare procedures werkt.
- Binnen het kader van een versnelde liberalisering van de energiemarkt zal de onafhankelijkheid van de distributiemaatschappijen ten aanzien van de productiemaatschappijen decretaal verankerd worden.
- Om een rationeel energiebeleid te verwezenlijken, stellen de distributiemaatschappijen jaarlijks een plan voor rationeel energiegebruik op. De doelstellingen daarvan zijn een substantiële vermindering van het totale energieverbruik en het optrekken van het aandeel van 3% aan hernieuwbare energie in het totale energieaanbod tijdens deze legislatuur.
- De Vlaamse regering stelt een nieuw meerjarenprogramma op rond energiebesparing, hernieuwbare energiebronnen, marktdiffusie van energie-efficiënte technologieën en energiebeleidsondersteuning. De budgetten voor Onderzoek en Ontwikkeling worden hiervoor opgetrokken en ingezet. De overheid heeft hierbij een voorbeeldfunctie.
- Het produceren van milieuvriendelijke energie op kleinschalig niveau en het gebruik van warmtekrachtkoppeling (WKK) wordt gepromoot. De criteria voor de vergunning van windparken worden tegen 2001 uitgewerkt.
- Het instellen van energieprestatienormen en het werken met energiecertificaten maken de kostprijs van energieverbruik duidelijk. Via een ecobonus kan het gebruik van energie-efficiënte technologieën en producten worden aangemoedigd.
- De milieudruk die samenhangt met het fossiele energiegebruik, zal verminderd worden. CO₂ is daarbij het belangrijkste broeikasgas. De CO₂-emissie hangt bijna volledig samen met de verbranding van fossiele brandstoffen (energieopwekking). Op de milieuconferentie van Rio (1992) werd reeds de ernst van dit probleem vastgesteld. België ondertekende mee het Kli-

maatverdrag. Momenteel stijgen de emissies van de broeikasgassen nog steeds. De actieprogramma's uit het Milieubeleidsplan 1997-2001 met betrekking tot dit thema worden overkort uitgevoerd. In de tweede helft van 2000 moet er een tussentijdse evaluatie plaatsvinden, zodat ze tijdig kunnen worden bijgestuurd.

- De milieudruk moet worden verminderd door aanvullende maatregelen te nemen inzake energiebesparing, recuperatie van energie en omschakeling naar hernieuwbare energiebronnen (warmtekrachtkoppeling, waterkracht, wind- en zonne-energie, biomassa).

Zie Deel 1 'Overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan het regeerakkoord, de beleidsnota, resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn' vanaf pag. 3.

2 Met redenen omklede Motie van 23 februari 2000 betreffende de Beleidsnota Energie 2000-2004

Het Vlaams Parlement vraagt, in haar met redenen omklede motie betreffende de Beleidsnota Energie 2000-2004, de Vlaamse regering:

1° bij de uitvoering van de beleidsnota Energie 1999-2004 rekening te houden met het budgettaire kader dat zich in de toekomst zal ontwikkelen enerzijds en met toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen anderzijds die het desgevallend noodzakelijk kunnen maken doelstellingen en maatregelen zoals in de beleidsnota aangegeven, bij te sturen;

2° bij de uitvoering van de beleidsnota Energie 1999-2004 prioritair werk te maken van de aangekondigde strategieën van rationeel energiegebruik om te voorkomen dat stroom, opgewekt door duurzame energiebronnen, op niet-efficiënte wijze zou worden aangewend;

3° het reeds gestarte overleg tussen de Vlaamse minister van Energie en de Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening zo snel mogelijk te finaliseren, teneinde te komen tot een vergunningbeleid met duidelijke criteria voor de inplanting van duurzame energiebronnen in Vlaanderen.

Zie Deel 1 'Overzicht van de wijze waarop de regering gevolg heeft gegeven aan het regeerakkoord, de beleidsnota, resoluties en moties die door het parlement aangenomen zijn' vanaf pag. 3.

3 Resolutie van 23 mei 2001 betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing

Het Vlaams Parlement vraagt, in haar resolutie van 23 mei betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing, aan de Vlaamse regering de nodige acties te ondernemen om deze voorbeeldrol waar te maken in haar administratieve overheidsgebouwen, zowel op het vlak van renovatie als nieuwbouw.

In eerste instantie dient hiervoor verwezen te worden naar de verschillende acties die besproken worden in de beleidsbrief van mijn collega bevoegd voor het beheer van de administratieve

overheidsgebouwen. Hierbij is het evident dat vanuit het energiebeleid de volledige medewerking wordt toegezegd aan deze acties en dat waar mogelijk de nodige flankerende acties worden doorgevoerd of voorgesteld.

Zie de beleidsbrief van de Vlaamse minister bevoegd voor ambtenarenzaken.

4 Met redenen omklede Motie van 20 juni 2001 betreffende de realisatie van de Kyotodoelstellingen in Vlaanderen

Het Vlaams Parlement vraagt in haar met redenen omklede motie aan de Vlaamse regering:

1° haar engagement inzake de realisatie van de door ons land vastgelegde klimaatdoelstellingen te herbevestigen en als tussentijdse doelstelling te streven naar een stabilisatie van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen in 2005 tegenover het referentiejaar 1990;

2° de ratificatie van het Kyoto Protocol bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering zo snel mogelijk af te ronden, teneinde een voorbeeldrol binnen de EU te vervullen;

3° het parlement een gedocumenteerd overzicht te bezorgen van de Vlaamse beleidsmaatregelen die zullen worden aangewend om onze Kyotodoelstellingen te realiseren.

Zie hieronder punt 6.

5 Resolutie van 20 maart 2002 betreffende het stimuleren van rationeel energiegebruik bij gezinnen

In een resolutie van 20 maart 2002 betreffende het stimuleren van rationeel energiegebruik bij gezinnen, vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse regering om er in het kader van de REG-openbaredienstverplichtingen voor te zorgen dat een programma wordt opgezet waarbij aan elke Vlaming een energiebon.

Zie het hoofdstuk 'De energiebon' op pag. 14.

6 Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2002-2005

Met de principiële goedkeuring van het Vlaams Klimaatbeleidsplan van 28 juni 2002, wenst de Vlaamse regering zich uitdrukkelijk te verbinden tot het uitvoeren van het Protocol van Kyoto (1997). Het Protocol van Kyoto wil dat België tegen uiterlijk 2012 de uitstoot van broeikasgasen reduceert met 7,5 % ten opzichte van 1990. Zonder enige overheidsactie zou die uitstoot verder stijgen.

De broeikasgasemissies bestaan voor het grootste deel uit CO₂ (koolstofdioxide), dat bijna volledig afkomstig is van het verbruik van fossiele brandstoffen (aardgas, petroleum, stookolie). De andere broeikasgassen zijn methaan, lachgas en de gefluoreerde broeikasgassen.

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan telt in totaal 33 maatregelen en projecten die de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen moet doen dalen. Zo stelt het plan bijvoorbeeld dat de Vlaamse energie-intensieve bedrijven via "convenanten-afspraken" straks tot de wereldtop behoren wat betreft efficiënt energiegebruik. Ook de Vlamingen zelf worden warm gemaakt voor een rationeler energiegebruik. Zij zullen daarvoor kunnen rekenen op extra subsidies. De Vlaamse overheid tenslotte wil het goede voorbeeld geven. Zo wordt het energieverbruik in openbare gebouwen geoptimaliseerd en moeten sociale woningen voorbeelden van efficiënt energieverbruik worden.

Situering:

België heeft op 31 mei 2002 het Protocol van Kyoto (1997) definitief geratificeerd en heeft zich daarmee verbonden om de broeikasgasemissies in 2008-2012 met 7,5 % te reduceren ten opzichte van het niveau in 1990. Vlaanderen blijft daarbij aandringen op een gelijkwaardige verdeling van de inspanning tussen de verschillende gewesten, gebaseerd op kostenefficiëntie. Ook van de federale overheid worden aanvullende maatregelen verwacht. Deze maatregelen situeren zich op het vlak van energie, transport, fiscaliteit en productnormering. Tot slot dienen ook op Europees niveau maatregelen te worden genomen.

Oprichting Taskforce:

Om het klimaatbeleid te dynamiseren heeft de Vlaamse regering een 'Taskforce Klimaatbeleid Vlaanderen' opgericht. Die Taskforce is een permanent overlegorgaan. Een van de op drachten van deze Taskforce is precies een Vlaams klimaatbeleidsplan op te maken én de uitvoering ervan op te volgen.

Concrete plannen:

In deze eerste editie van het Vlaams Klimaatplan zijn zowel projecten met een direct meetbare emissiereductie opgenomen als beleidsondersteunende projecten en sensibiliserende maatregelen. Het betreft een hele waaier van instrumenten: regelgeving, subsidiëring, certificaten en vrijwillige overeenkomsten.

Met de hier voorliggende beleidsbrief wordt als doel gesteld een gedocumenteerd overzicht te geven van de Vlaamse energiebeleidsmaatregelen die aangewend worden om de Kyoto-doelstellingen te helpen realiseren. Als dusdanig geven de maatregelen uitvoering aan de projecten binnen de energiebevoegdheid die werden opgenomen in het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan dat principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 28 juni 2002.

BIJLAGE 2: UITVOERING VAN DE BEGROTING 2002

De evolutie en uitvoering van de kredieten van het luik Energie van het begrotingsprogramma 51.5 Natuurlijke Rijkdommen en Energie ziet er (in duizend euro) uit als volgt:

1999		2000		2001		2002	2003
Beleidskrediet	Uitvoering%	Beleidskrediet	Uitvoering%	Beleidskrediet	Uitvoering%	Beleidskrediet	Beleidskrediet
2.500	94 %	3.879	95 %	4.306	97%	5.798	6.245

De beleidsruimte die binnen de globale Vlaamse begroting wordt toegekend aan het energiebeleid, neemt in de huidige legislatuur elk jaar toe.

Beleidsdoel	Enkele beoogde effecten	Basisallocatie(s)
Optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen.	Daling van de energiefactuur van de huishoudens Daling van het aantal wanbetalers Verbetering van de concurrentiepositie van de KMO's	b.a. 12.01 b.a. 12.05 b.a. 12.25 b.a. 41.40
Stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) met het oog op een vermindering van het energieverbruik in de residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998.	Meer energiebewust handelen Vermindering van de brandstofleveringen Vermindering van de CO ₂ -emissies in de residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998 Vermindering van de leveringen door de elektriciteitsdistributiesector	b.a. 12.01 b.a. 12.05 b.a. 12.25 b.a. 30.02 b.a. 74.20
Stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) met het oog op een toename van de energie-efficiëntie in de industrie en de dienstensector	Daling van de CO ₂ -intensiteit van de industrie Daling van de CO ₂ -intensiteit van de tertiaire sector	b.a. 12.05 b.a. 12.25 b.a. 30.02 b.a. 50.02 b.a. 74.20
Verhoging van de milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening.	Een aandeel van 2% groene stroom in de totale elektriciteitsleveringen in Vlaanderen tegen 2004. Vanaf 2004 stijgt dit aandeel lineair tot 5% in 2010.	b.a. 12.05 b.a. 12.25 b.a. 30.01 b.a. 30.02 b.a. 33.02 b.a. 50.02 b.a. 50.03
	Een bijkomend WKK-vermogen van 600 MW tussen 1998 en 2005	b.a. 12.05 b.a. 33.01

De prestaties, de prestatiedrijvers en de budgettaire parameters zijn:

- Adviesverlening aan andere administraties en particulieren inzake het energiebeleid;
- Er worden diverse beleidsondersteunende studies uitbesteed en opgevolgd;
- Adviezen uitbrengen ter ondersteuning van het energiebeleid (o.m. Interdepartementale Windwerkgroep);
- Beleidsvoorbereiding (ontwerpen van decreet en ontwerpen van uitvoeringsbesluiten voorbereiden);

- Inhoudelijke en secretariaatsondersteuning in het kader van de opmaak van het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan;
- Er worden 1.200 vergunningen per jaar behandeld voor de aanleg van elektrische leidingen t.e.m. 70 kV.
- Er worden gemiddeld 1000 dossiers per jaar geopend m.b.t. de isolatiereglementering en het aantal administratief nagekeken isolatieformulieren bedraagt meer dan 15.000..
- Op het terrein worden gemiddeld 600 werfcontroles per jaar uitgevoerd met betrekking tot de naleving van de isolatiereglementering.
- Er worden per jaar een 140 demonstratieprojecten behandeld waarvan er een 120 worden gesubsidieerd (PV en energiezuinige technologieën).
- Per jaar worden er gemiddeld 140 attesten afgeleverd aan bedrijven die aldus in aanmerking kunnen komen voor een verhoogde investeringsaftrek voor energiebesparende investeringen.
- Er worden per jaar gemiddeld 500 adviezen afgeleverd in het kader van het ecologiecriterium van de economische expansiesteun.
- Jaarlijks worden een vijftal nieuwe informatiebrochures over REG en hernieuwbare energiebronnen gepubliceerd en op grote schaal verspreid.
- Jaarlijks wordt aan een drietal beurzen deelgenomen om bedrijven en kandidaat-bouwers te informeren over energiebesparende energietoepassingen.
- Tweejaarlijks wordt een Maand van de Energiebesparing georganiseerd.
- In het kader van project ‘De meest energiebewuste gemeente van Vlaanderen’ werden er 40 aanvraagdossiers van gemeenten behandeld.
- In het kader van de “Aarde-Aandelen-Wedstrijd” werden 825 kandidaatklassen beoordeeld.
- Honderd voorgestelde activiteiten (70 organisaties) werden gescreend vooraleer het logo van de Maand van de Energiebesparing werd toegekend.
- De website www.energiesparen.be wordt permanent verder uitgebouwd (informatiever, attractiever en interactiever).

Verder kan verwezen worden naar de Memorie van Toelichting bij de begroting 2003.

BIJLAGE 3: BELEIDSINVULLING VAN DE BEGROTING 2003

In 2003 bedragen de beleidskredieten 6.245 duizend euro. Daarvan is 2.506 duizend euro voorzien als dotatie aan de VREG.

Voor de beleidsinvulling van de begroting 2003 wordt verwezen naar:

- De voortzetting van de activiteiten zoals beschreven in Bijlage 2: 'Uitvoering van de begroting 2002' op pag. 36;
- De prioriteiten en beleidsinvulling van de begroting 2003 zoals beschreven in Deel 2 'Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven van het energiebeleid voor 2003' op pag. 29;
- De Memorie van Toelichting bij de begroting 2003.

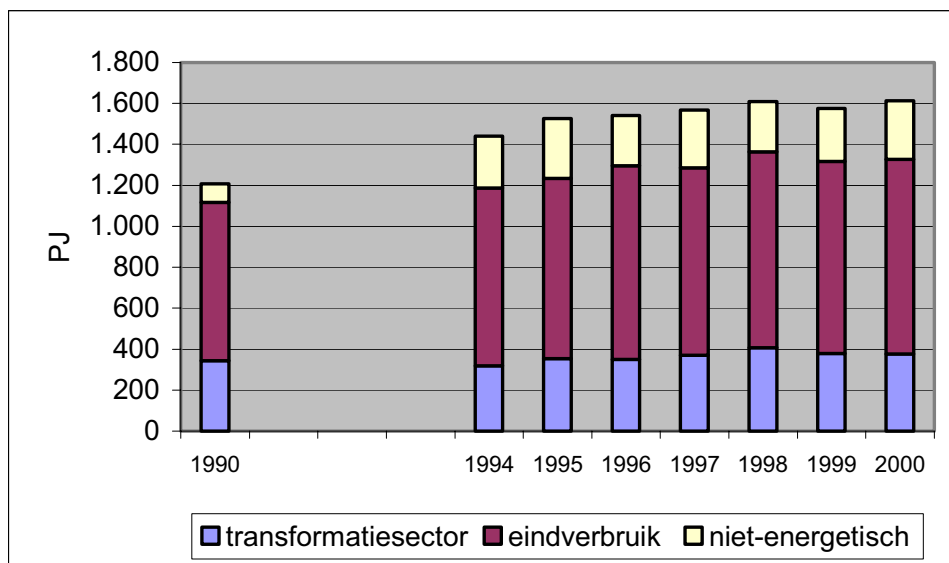
BIJLAGE 4: ENKELE KERNGEGEVENS VAN HET ENERGIEBELEID

1 Verloop van het energiegebruik en de CO₂-uitstoot in Vlaanderen

Sinds 1994 stelt VITO in opdracht van het Vlaamse Gewest energie- en CO₂-balansen voor Vlaanderen op. Medio 2002 verschenen de balansen voor 2000.

In 2000 werd in Vlaanderen 1.612 PJ energie gebruikt. Dit is 33% meer dan in 1990 (1.208 PJ). De elektriciteitscentrales, raffinaderijen en cokesfabrieken (kortweg de transformatiesector) namen in 2000 23% van het energiegebruik voor hun rekening (377 PJ). 59% (949 PJ) werd finaal gebruikt door de sectoren industrie, huishoudens, transport, diensten en landbouw. 18% van de energie (286 PJ) werd ingezet als grondstof in de industrie (het zogenaamd ‘niet-energetisch verbruik’).

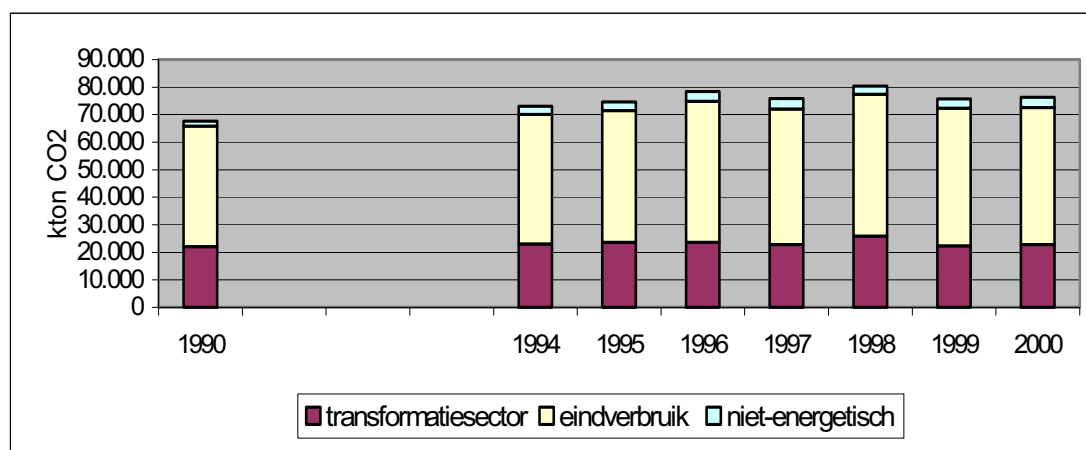
Verloop van het energiegebruik in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 2000

De procentuele stijging van het energiegebruik sinds 1990 is groter bij de eindgebruikers (+22%) dan in de transformatiesector (+10%). Het niet-energetisch gebruik kende een toename van 218%, voornamelijk te wijten aan de indienstname in het begin van de jaren '90 van een kraakinstallatie bij BASF.

De totale CO₂-emissies bedroegen in 2000 76.264 kton. Dit is een stijging met 13% sinds 1990. De CO₂-uitstoot is trager gestegen dan het energiegebruik omwille van een algemeen toenemende inzet van aardgas.

Verloop van de CO₂-emissies in Vlaanderen in 1990 en van 1994-2000

Volgens de IPCC-richtlijnen wordt de CO₂-uitstoot gerelateerd aan het finaal elektriciteitsgebruik toegerekend aan de transformatiesector, behalve de CO₂ uitgestoten door zelfproducenten. Dit verklaart het hoge aandeel van de transformatiesector in de CO₂-uitstoot (30% of 22.720 kton) niettegenstaande 52% van de energie-input in de elektriciteitscentrales van nucleaire oorsprong is. Het aandeel van de eindgebruikers in de CO₂-uitstoot bedroeg in 2000 65% (49.935 kton). De overige 5% (3.607 kton) is te wijten aan het niet-energetisch gebruik en aan de emissies die niet-energiegebonden zijn (bij afvalverbranding en staalproductie).

Finaal energiegebruik en CO₂-uitstoot in de diverse sectoren in Vlaanderen

	energie (PJ)					CO ₂ (kton)				
	1990	1998	1999	2000	%verschil 2000-1990	1990	1998	1999	2000	%verschil 2000-1990
Huishoudens	204	247	240	229	12,0%	11.765	13.725	13.212	12.417	5,5%
Industrie	312	385	372	390	25,0%	15.568	17.564	16.438	17.187	10,4%
Diensten	55	86	87	89	61,8%	2.120	3.388	3.445	3.524	66,2%
Land- en tuinbouw	34	35	33	31	-8,8%	2.472	2.375	2.225	2.043	-17,4%
Transport	169	205	207	209	23,7%	11.850	14.433	14.595	14.764	24,6%
Totaal	774	958	939	948	22,4%	43.775	51.485	49.915	49.935	14,1%

In tabel 1 worden de cijfers van het finaal energiegebruik en van de CO₂-uitstoot gerelateerd aan het finaal brandstofgebruik voor 1990 en voor 1998 tot en met 2000 in de diverse sectoren in Vlaanderen naast elkaar gezet.

Het energiegebruik in de huishoudelijke sector steeg tussen 1990 en 2000 met 12,0%, niettegenstaande beide jaren even warm waren. Dit is voor een groot deel te wijten aan de toename van het aantal huishoudens over deze periode met 9,0%. Het energiegebruik per huishouden steeg met 3,0%. Tussen 1998 en 2000 is het totaal energiegebruik in de huishoudens met 7,3% gedaald. In 1998 was het echter kouder dan in 2000. Indien we in beide jaren dezelfde temperaturen zouden veronderstellen, dan zou het energiegebruik per huishouden tussen 1998 en 2000 met 1,5% gestegen zijn.

De CO₂-uitstoot in de huishoudens volgt de evolutie van het energiegebruik maar niet evenredig omwille van het toenemend gebruik van aardgas. In 2000 was de CO₂-uitstoot tengevolge van het brandstofgebruik met 5,5% gestegen ten opzichte van 1990 en met 9,5% gedaald ten opzichte van 1998. Tussen 1990 en 2000 was het verbruik van aardgas in de huishoudelijke sector met 44,9% toegenomen in het nadeel van stookolie (-0,5%) en steenkool (-69,0%).

Het energiegebruik in de industrie lag in 2000 25,0% (+78 PJ) hoger dan in 1990. Dit was voor een groot deel te wijten aan een sterke toename van het gebruik van restbrandstoffen in de chemie (+40 PJ). De CO₂-uitstoot gerelateerd aan het brandstofgebruik in de industrie lag in 2000 10,4% hoger dan in 1990. Dit is minder dan de stijging van het energiegebruik omwille van brandstofomschakeling van kolen (-14,1%) en stookolie (-32,1%) naar aardgas (+47,0%). De restbrandstoffen vormen de uitzondering op de toenemende inzet van CO₂-vriendelijke brandstoffen. Tussen 1998 en 2000 was het gebruik van restbrandstoffen evenwel stabiel gebleven en werd de stijging van het energiegebruik in de industrie beperkt tot 1,3%. De CO₂-emissies gerelateerd aan het brandstofverbruik daalden met 2,1% over deze periode.

De dienstensector heeft het voorbije decennium een sterke stijging van het energiegebruik en de CO₂-uitstoot gekend. Ze lagen in 2000 61,8% respectievelijk 66,2% hoger dan in 1990.

De toenemende mobiliteit in het wegverkeer resulteerde in een toename van het energiegebruik en de CO₂-uitstoot in de transportsector met 23,7% respectievelijk 24,6% in 2000 ten opzichte van 1990. Tussen 1998 en 2000 was er slechts een kleine stijging met 2%.

Het energiegebruik in de land- en tuinbouw lag in 2000 8,8% lager dan in 1990. De daling zette zich in vanaf 1998. De dalende trend was meer uitgesproken voor de CO₂-uitstoot die in 2000 17,4% lager lag dan in 1990.

2 Hernieuwbare energie

2.1 Windenergie

Het meest bekende windmolenpark in Vlaanderen is nog steeds dat van Zeebrugge, opgericht in 1986, en bestaande uit 23 turbines. De laatste twee jaren zijn ook op andere plaatsen in Vlaanderen windturbines opgericht.

Eind 2000 stonden 44 turbines verspreid over Vlaanderen. Deze turbines leveren samen ongeveer 35 GWh, wat overeenkomt met het jaarverbruik van 10.000 gezinnen.

Sinds eind 2001 staan er 54 windturbines opgesteld in Vlaanderen.

In onderstaande tabel wordt een overzicht van de evolutie inzake windenergie in Vlaanderen gegeven. De vermelde productiecijfers en het aantal turbines gelden voor de turbines die minstens één jaar in bedrijf zijn.

	Aantal turbines	Vermogen in MW	Productie in GWh
1997	22	4,575	7,854
1998	24	5,575	10,835
1999	28	8,685	12,705
2000	34	12,285	15,529
2001	44	24,470	34,696
2002	54	30,470	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de elektriciteitsproductie uit windenergie in 2001 in vergelijking met 2000 meer dan verdubbeld is. Gezien het aanzienlijke aantal bijkomende windturbines

geïnstalleerd in 2001, kan ook voor 2002 een stijging van de windenergieproductie verwacht worden.

Daarnaast zijn een groot aantal projecten gepland voor 2003 en 2004. In totaal gaat het om 50 à 70 windturbines voor een totaal vermogen van meer dan 100 MW. De belangrijkste hiervan zijn:

- de westelijke strekdam in de industriezone van Zeebrugge (14 turbines van 2 MW)
- locaties langs gewestwegen (enkele tientallen turbines voor een totaal vermogen tussen de 40 en de 60 MW)
- Gentse kanaalzone (een tiental turbines voor een totaal vermogen van 20 MW)

Verder is de opmaak aan de gang van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) voor de inplanting van windenergie te Hoogstraten (minimum vermogen van 18 MW), en is de opmaak van twee bijkomende RUP's in voorbereiding voor Gistel en Kruikeke-Beveren (minimumvermogens van respectievelijk 7,5 en 10 MW).

Uit bovenstaande blijkt dat windenergie in Vlaanderen in opmars is. Dit is in belangrijke mate het gevolg van de inwerkingtreding van het groenestroomcertificatensysteem, dat sinds begin dit jaar operationeel is.

Uit een enquête bij de gezinnen in opdracht van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie is gebleken dat 62,2% van de ondervraagden geen probleem heeft met de plaatsing van een windmolenpark in zijn of haar buurt. Dit is een stijging van 15% ten opzichte van een gelijkaardige enquête in 1998. De belangrijkste argumenten van de tegenstanders zijn “onvoldoende ruimte”, “visuele hinder” en “geluidsoverlast”.

Een duurzame implementatie van windenergie blijft een complexe oefening. De realisatie van windenergieprojecten vereist de toetsing aan diverse aspecten, zoals duurzaam ruimtegebruik, behoud van monumenten en landschappen, mogelijke effecten op vogelpopulaties en interferentie met het luchtverkeer.

Vanuit het energiebeleid worden alle mogelijke inspanningen geleverd om de verschillende relevante aspecten met elkaar in overeenstemming te brengen. In opdracht van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie werd recent door het Instituut van Natuurbehoud een eerste versie van de Vogelatlas afgerond, die aangeeft waar zich de belangrijkste vogelpopulaties en -trekroutes bevinden.

Daarnaast werd voor de meest windrijke provincie, West-Vlaanderen, een inpasbaarheidskaart opgemaakt die aangeeft volgens welke methodologie en op welke locaties windturbines in West-Vlaanderen ruimtelijk en landschappelijk verantwoord kunnen worden ingeplant. Deze studie werd uitgevoerd in nauw overleg met de gewestelijke en provinciale vertegenwoordigers van Monumenten en Landschappen, evenals de andere betrokken instanties.

De afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie plant in de nabije toekomst met de afdeling Ruimtelijke Planning, Monumenten en Landschappen en de betrokken provincie het overleg op te starten om te komen tot een actieplan ten aanzien van windenergie voor de provincie West-Vlaanderen, waarbij wordt uitgegaan van de hoger vermelde inpasbaarheidskaart.

Met Defensie en Belgocontrol, zijnde de instanties verantwoordelijk voor respectievelijk de militaire en burgerluchtvaart, worden nauwe contacten onderhouden.

Door OC GIS-Vlaanderen werd deze zomer een geactualiseerde versie van het Windplan Vlaanderen opgemaakt. De actualisatie was noodzakelijk om gewijzigde bestemmingen in het gewestplan op te nemen in het Windplan. Voortaan voldoet het Windplan op elk moment aan de meest recente versie van het gewestplan. Momenteel wordt tevens de eerste aanzet gegeven om deze en andere relevante informatie inzake windenergie voor iedereen beschikbaar te stellen via het internet (geoloket).

Uit bovenstaande mag blijken dat het constructieve debat inzake windenergie met de verschillende betrokken partijen en instanties niet wordt geschuwd, en dat wordt nagestreefd om tot gefundeerde voorstellen en duurzame oplossingen te komen.

2.2 Biomassa

Elektriciteitsopwekking uit RWZI-slib stijgt licht, GFT-vergisting is bijna verdubbeld. In 2001-2002 werden een aantal bijkomende stortgasinstallaties in dienst genomen, zodat voorzien wordt dat de elektriciteitsproductie uit stortgas in 2002 bijna zal verdubbelen.

Installatie	2000		2001	
	Elektrisch		Elektrisch	
	Vermogen (MWe)	Productie (GWh)	Vermogen (MWe)	Productie (GWh)
RWZI-slib	0,906	1,973	1,305	2,265
GFT-vergisting	1,608	4,38	1,608	7,844
Stortgaswinning		29,365	7,149	30,691
Houtafval			nog geen gegevens beschikbaar	
Energieteelten demonstratieproject UIA		0,025	geen oogst in 2001	
TOTAAL		35,743	10,062	40,8

Ter informatie (niet erkend als groene stroom):

Afvalverbranding		322,17	52,759	310,285

Voor de komende jaren staan heel wat projecten in de steigers (zie tabel hieronder). De belangrijkste hiervan zijn:

- mestverbranding BioPower: 5,5 MW vermogen, verwachte productie van 41 GWh
- houtafvalverbranding en -vergassing: 15 + 17 MW, verwachte productie 190 GWh

GEPLANDE PROJECTEN				
	Installatie	Verwachtingen		Opstart
		Elektrisch		
		Vermogen (MWe)	Productie (GWh)	Datum
GFT-Vergisting	Ieper	1,300	8,5	half 2002
Mest-Vergisting	Verschillende installaties		79,4	
Mest-Verbranding	BioPower Oostende	5,5	41,000	eind 2004
Restafvalvergisting	IGEAN	0,650	1,800	2002
	VERA	0,500	20	2004

Vergisting	Recyclagepark Limburg	0,5	22,00	2004
Industrieel afval	Van Remoortel Verrebroek	0,630		
Houtafval	ELECTRABEL (Ruien) verbranding	15	70	april 2002
	ELECTRABEL (Ruien) vergassing	17	120	eind 2002
	Spano Oostrozebeke			eind 2002
Energiegewassen	CO ₂ -bos Aardoyen site RUG Gent Labo bosbouw			2005-2006

2.3 Kleine waterkracht

Overzicht van de elektriciteitsproductie uit kleine waterkracht tijdens de afgelopen jaren:

	Vermogen (kW)	Productie (GWh)				
		1997	1998	1999	2000	2001
Totaal	828	1,647	1,687	1,289	2,223	3,027

Detail van de elektriciteitsproductie per locatie in 2001:

Locatie	Productie in 2001 (MWh)
Rotselaar	320
Hoegaarden	88
Leuven	67
Wijnegem	953
Lozen	619
Bocholt	410
40 kleine watermolens	570
Algemeen totaal	3.027

In het kader van de lopende aanbesteding voor kleine waterkrachtcentrales op Vlaamse waterlopen zijn in de loop van 2002 volgende locaties reeds toegewezen, zijnde:

- de 11 locaties die vallen onder het beheer van de Dienst voor de Scheepvaart. Het gaat om 6 locaties op het Albertkanaal, 3 op het kanaal Bocholt-Herentals en 2 op het kanaal Briegden-Neerharen.
- de sluis van Oudenaarde op de Bovenschelde

De maximale elektriciteitsproductie van het totaal van deze installaties wordt geraamd op ongeveer 45 GWh per jaar.

Voor 17 andere locaties is de procedure nog lopende, met name 14 onder het beheer van de NV Zeekanaal, 1 onder het beheer van de afdeling Zeeschelde en 2 onder het beheer van de afdeling Kust. De maximale elektriciteitsproductie van het totaal van deze installaties wordt geraamd op 7,5 GWh per jaar.

2.4 Fotovoltaïsche zonne-energie

In onderstaande tabel wordt de huidige stand van zaken en de verwachte evolutie inzake fotovoltaïsche zonne-energie weergegeven. De cijfers inzake opgesteld vermogen komen voort uit de gegevens van de subsidieregeling die sinds 1998 van kracht is. Deze cijfers kunnen worden aanzien als representatief voor wat op de Vlaamse daken staat opgesteld, aangezien het aantal projecten dat zonder subsidie wordt gerealiseerd verwaarloosbaar klein mag worden verondersteld. De cijfers tot en met 2001 zijn gebaseerd op wat effectief gerealiseerd is. De cijfers vanaf 2002 zijn indicatief.

Deze cijfers nemen enkel de installaties op gebouwen in aanmerking. Parkeermeters, boeiverlichting en andere toepassingen werden niet beschouwd.

Bij de berekeningen is uitgegaan van volgende assumpties:

- 1 kWp stemt gemiddeld overeen met 8 m²
- 1 kWp levert gemiddeld 800 kWh per jaar

Jaar	vermogen (kWp) (*)	oppervlakte (m ²) (*)	produktie (MWh) (*)
1998	42	340	34
1999	120	1000	96
2000	234	1900	187
2001	342	2700	270
2002	600	4800	480
2003	850	6800	680
2004	1100	8800	880

(*) Deze cijfers zijn cumulatief.

In het jaar 2001 werd voor een totaal vermogen van 117 kWp subsidies toegekend. Het beschikbare budget van 0,5 miljoen euro werd volledig besteed. Van de 117 kWp werd 108 kWp ook effectief gerealiseerd. Dit komt overeen met 92% van de toegekende subsidies. De jaren voordien lag deze verhouding aanzienlijk lager. In het licht van een optimaal gebruik van de beschikbare budgetten is dit bijgevolg een bijzonder positieve evolutie. Reden hiervoor ligt in het feit dat de leveranciers zelf een strengere selectie doorvoeren alvorens een dossier in te dienen.

In 2002 werden subsidies toegekend voor een totaal vermogen van 250 kWp. Welk percentage hiervan effectief zal gerealiseerd worden, zal pas in 2003 bekend zijn. Verwacht wordt dat opnieuw meer dan 90% van de voor subsidie in aanmerking genomen projecten ook effectief gerealiseerd zullen worden.

Het subsidiepercentage bedroeg in 2002 voor het derde jaar op rij 75%, waarvan 50% bekostigd door de Vlaamse overheid en 25% door de elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE. Het subsidiebudget van de Vlaamse overheid werd voor het jaar 2002 verdubbeld tot 1 miljoen euro, het budget vanuit de elektriciteitssector verdubbelde evenredig tot 0,5 miljoen euro.

Ondanks de verdubbeling van het budget was medio 2002 het beschikbare budget reeds besteed. Dit is deels te wijten aan het feit dat nog een aantal projecten van 2001 op een voorranglijst stonden.

In totaal werd in 2002 aan 118 projecten een subsidie toegekend. Het beschikbare budget werd volledig besteed.

Uit de zeer hoge respons op de subsidieregeling blijkt dat de bereidheid voor het plaatsen van fotovoltaïsche zonnepanelen aanwezig is. Bij een subsidiepercentage van 75% geldt een terugverdientermijn tussen 15 en 25 jaar. Dit wordt blijkbaar door een (groeiend) aantal Vlamingen als haalbaar geacht.

2.5 Totale hoeveelheid groene stroom

Productie 2001:

Wind:	34,7	GWh
Biomassa:	40,8	GWh
Waterkracht:	3,0	GWh
PV:	0,3	GWh

Als de som voor 2001 op basis van hoger vermelde cijfers wordt gemaakt, komen we uit op bijna 79 GWh groene stroom voor 2001. De productiecapaciteit voor groene stroom is inmiddels meer dan verdubbeld tot 164 GWh per jaar.

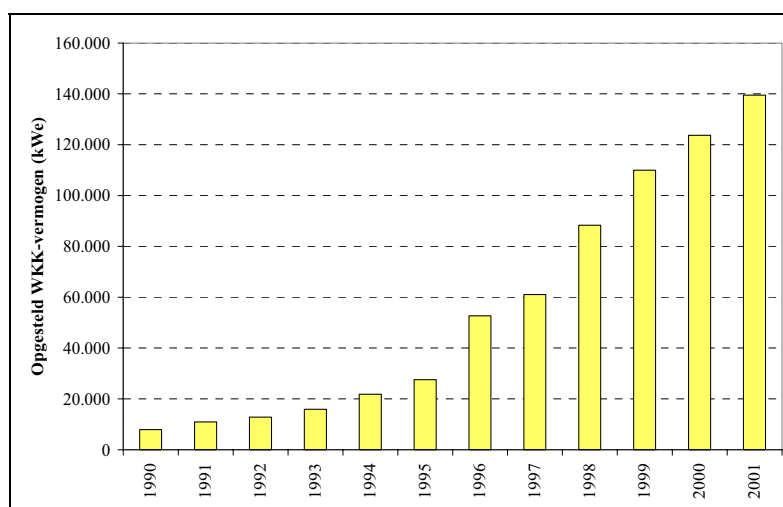
Dit betekent dat de totale productie waarvoor groenestroomcertificaten kunnen worden toegekend tegen de eerste deadline van 31 maart 2003, kan oplopen tot ongeveer 200 GWh.

Het is duidelijk dat de in de eerstkomende jaren geplande wind- en biomassaprojecten nog voor een aanzienlijke toename in de groenestroomproductie zullen zorgen. Zie ook het hoofdstuk 'Het systeem van groenestroomcertificaten' op pag. 19.

3 Warmtekrachtkoppeling

3.1 Evolutie van het opgestelde WKK-vermogen

Onderstaande figuur toont de evolutie van het opgestelde WKK-vermogen op basis van **motoren** in Vlaanderen tussen 1990 en 2001. Uit de figuur blijkt dat het opgesteld vermogen sterk gestegen is vanaf 1995. Tussen 1995 en 1996 is het opgesteld vermogen verdubbeld van 26,7 MWe naar 52,7 MWe. In de laatste vijf jaar is het opgesteld WKK-vermogen nogmaals verdubbeld zodat het opgesteld vermogen in 2001 139,5 MW bedraagt, verdeeld over 171 projecten.

Evolutie van het opgestelde WKK-vermogen op basis van motoren in Vlaanderen tussen 1990 en 2001

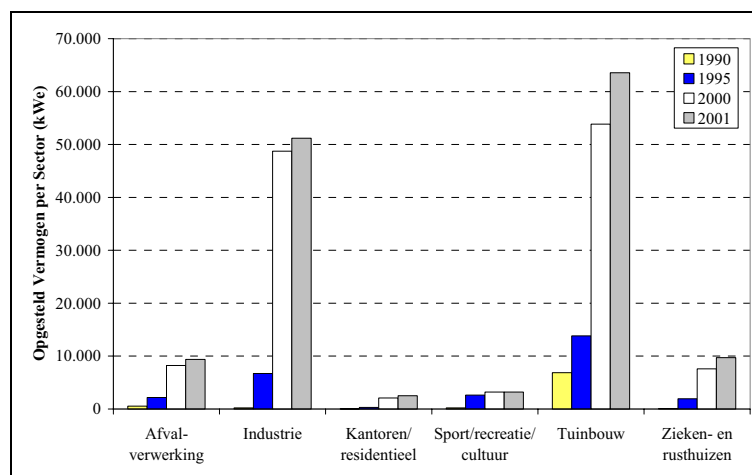
Het vermogen op basis van **gasturbines** is echter beduidend hoger, maar is de laatste tijd vrijwel constant. Sinds eind 2000 bedraagt het 588 MW verdeeld over 14 installaties. Een geplande investering op de site van BASF van 800 MW (STEG, die ook als WKK kan draaien) zou dit vermogen aanzienlijk kunnen opdrijven.

Ten slotte dienen ook de **stoomturbines** en **mechanische aandrijftoepassingen** vermeld te worden waarvan er reeds enige tijd 255 MW staat opgesteld. Naar de toekomst toe worden geen wijzigingen verwacht.

Alles samen geeft dit in 2001 een geïnstalleerd vermogen van 982,5 MW.

3.2 Verdeling WKK-vermogen per sector

De volgende figuur geeft het opgestelde WKK-vermogen voor **motoren** weer voor de jaren 1990, 1995, 2000 en 2001, opgedeeld naar de 6 belangrijkste sectoren waar WKK-installaties voorkomen in Vlaanderen. De tuinbouw blijft de belangrijkste sector met een totaal opgesteld vermogen van 63,5 MW (45,6%), het opgesteld vermogen in de industrie bedraagt 51,2 MW (36,7%). Het aandeel van ziekenhuizen en rusthuizen, afvalverwerking, sport/recreatie/cultuur en kantoren bedraagt respectievelijk 7%, 6,7%, 2,3% en 1,8%.

Verdeling van het WKK-vermogen over de verschillende sectoren in 1990, 1995, 2000 en 2001

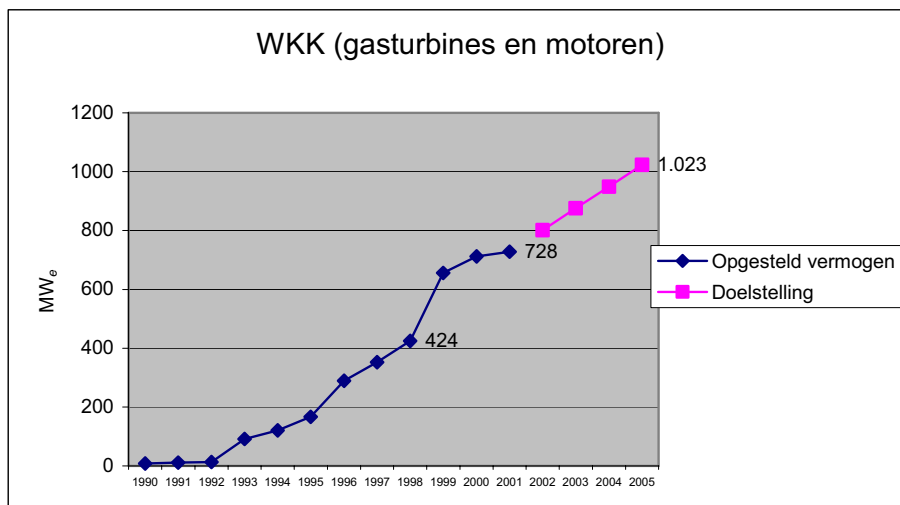
Het hoger vermeld vermogen van 588 MW op basis van **gasturbines** en 255 MW op basis van respectievelijk **stoomturbines** en **mechanische aandrijvingen**, moet volledig aan de industrie worden toegeschreven.

3.3 WKK-doelstelling

De beleidsdoelstellingen voor warmtekrachtkoppeling bedragen 1.278 MW in 2005 en 1.832 MW in 2012.

Indien men dit exclusief de mechanische aandrijvingen en stoomturbines beschouwt (constant 255 MW), wordt dit een doelstelling van 1.023 MW te halen in 2005. Dit vertegenwoordigt een

bijkomend vermogen van 600 MW aan WKK-gasturbines en -motoren in 2005 ten opzichte van 1998. De huidige evolutie en de beoogde doelstelling worden hieronder weergegeven.

WKK-doelstelling: Bijkomend vermogen van 600 MW in 2005 t.o.v. 1998

De doelstelling om een bijkomend vermogen te halen van 600 MW tussen 1998 en 2005 blijft haalbaar. Het is evenwel duidelijk dat er bijkomende incentives nodig zullen zijn voor de bevordering van kwaliteitsvolle WKK-toepassingen. Hiervoor kan specifiek verwezen worden naar het hoofdstuk 'Actieplan Warmtekrachtkoppeling (WKK)' op pag. 22. Vooral de invoering van een systeem van WKK-certificaten lijkt hierbij noodzakelijk.